

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Національний авіаційний університет
Освітня програма	24315 Підприємництво та бізнес-технології
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Національний авіаційний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	24315
Назва ОП	Підприємництво та бізнес-технології
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Побігун Сергій Андрійович, Клименко Світлана Михайлівна, Завалій Тетяна Олександрівна, Георгіаді Неллі Георгіївна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не передбачено
Дати візиту до ЗВО	27.02.2023 р. – 01.03.2023 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП https://nau.edu.ua/site/variables/news/2023/2/076_24315%20%D0%91%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%A1%D0%9E.pdf

Програма візиту експертної групи <http://feba.nau.edu.ua/component/k2/prohrama-provedennia-akredytatsiinoi-ekspertyzy-osvitnoprofesiinykh-prohram-pidpriemnytstvo-ta-biznestekhnolohii-ta-mytna-ta-birzhova-sprava-pershoho-bakalavrskoho-rivnia-vyshchoi-osvity>

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Результати акредитаційної експертизи підтверджують розвиток освітньо-професійної програми (ОПП) “Підприємництво та бізнес-технології” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”. ОПП відповідає запитам суб'єктів національної економіки, які потребують висококваліфікованих фахівців економічного спрямування (відповідальних, з економічним мисленням, стратегічно орієнтованих, з високим рівнем навичок роботи з цифровими системами тощо), в т.ч. і для підприємств авіаційної галузі. Особливістю ОПП є вивчення організації підприємницької, торговельної та біржової діяльності (акцент на товарні біржі) з огляду на застосування інноваційних бізнес-технологій в контексті вітчизняного та зарубіжного досвіду, що забезпечує суттєве посилення конкурентоспроможності підприємницьких структур за умов цифровізації економіки та щільно структурованих ринків. Цілі ОПП відповідають стратегії ЗВО. ОПП враховує тенденції розвитку спеціальності та ринку праці, галузевий та регіональний аспекти. ОПП передбачає практичну підготовку здобувачів, а також набуття ними соціальних навичок (soft skills). ОПП реалізується викладачі з належним рівнем академічної кваліфікації. ОПП забезпечена фінансовими ресурсами та матеріально-технічною базою на рівні, необхідному для досягнення цілей ОПП та ПРН. Створене та підтримуване освітнє середовище є безпечним для учасників освітнього процесу та передбачає можливості навчання осіб з особливими потребами. У ЗВО створена та функціонує багаторівнева система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності, популяризується культура якості освіти, яка сприяє постійному розвитку ОП. У результаті ознайомлення з матеріалами самоаналізу, проведених зустрічей, вивчення додатково наданих документальних доказів ЕГ підтверджує можливість якісної підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем за ОПП “Підприємництво та бізнес-технології”. Відповідність освітньої програми усім критеріям була визначена на рівні “В”. Виявлені слабкі сторони ОПП не знижують загальне позитивне враження, а визначають напрямки подальшого розвитку освітньої програми.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Цілі ОП є чіткими, враховують досвід аналогічних програм вітчизняних та іноземних ЗВО, а також тенденції розвитку спеціальності, ринку праці, галузевий і регіональний аспекти. Зміст ОП передбачає з види практичної підготовки (навчальну практику «Вступ до спеціальності», фаховий тренінг «Підприємництво та бізнес-технології», переддипломну практику «Підприємництво та бізнес-технології»), загальним обсягом 9 кредитів ЄКТС, що дозволяє здобути професійні компетентності. У ЗВО існують чіткі та зрозумілі правила прийому, які враховують особливості ОП. Форми навчання і викладання відповідають принципам академічної свободи, концепції студентоцентрованості, цілям ОП та ПРН. Роботодавці залучаються до процесу навчання. Здійснюється широкий спектр опитувань студентів щодо якості викладання, результати опитувань оприлюднюються на веб-сайті НАУ. Правила проведення та оскарження результатів контрольних заходів є зрозумілими, доступними і забезпечують об'єктивність екзаменаторів. Пропагується політика дотримання академічної доброчесності. Наявний електронний освітній портал забезпечує зручний доступ до навчально-методичних матеріалів, які розміщуються у Google Classroom. Участь викладачів за ОП в Українській асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти сприяє підвищенню їх фахового рівня та набуття практичних навичок в сфері підприємництва та бізнес-технологій. Стимулювання професійного розвитку та викладацької майстерності шляхом морального та матеріального заохочення НПП: у ЗВО практикується виплата у розмірі 5 000 (п'яти тисяч) гривень за впровадження в освітній процес власних наукових досліджень, результати яких були опубліковані у вигляді фахової публікації (статті), що індексується у НМБД Scopus, Web of Science Core Collection. Даний факт підтверджено на зустрічах проректором, викладачами кафедри та працівниками сервісних служб. НАУ має розвинену інфраструктуру, зокрема Медичний центр (де учасники освітнього процесу мають можливість отримувати медичні послуги), Центр культури та мистецтв, Центр харчування, простір неформальної освіти в Науково-технічній бібліотеці НАУ тощо. Поширення культури ділового етикету через впровадження спеціальних правил для учасників освітнього процесу (“Пам'ятка щодо зовнішнього охайного вигляду учасників освітнього процесу НАУ”). Наявність спеціально облаштованих місць у гуртожитках НАУ, де здобувачі можуть отримати необхідну допомогу під час вимкнення електроенергії (Студентські пункти незламності). ЗВО дотримується визначених процедур розроблення, моніторингу та перегляду складових ОПП, що реалізуються через багаторівневу систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності: на рівні кафедри (засідання кафедри), на рівні факультету (засідання ради роботодавців, комісії із забезпечення якості освіти, на рівні університету (засідання науково-методичної ради та ради з якості).

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Назви деяких ОК у структурі ОП перегукуються: ОК 15 і ОК 33; ОК 15-16, ОК 21-22, ОК 32. Рекомендовано у 2023 р. переглянути ОК на предмет чіткого формулювання їх назв задля уникнення дублювання між ними. Структурно-логічна схема реалізації ОП ускладнює розуміння послідовності викладання ОК у межах ОП через переважаність значною кількістю зв'язків-стрілок. Рекомендовано впорядкувати структурно-логічну схему шляхом виділення блоків ОК за семестрами та структуризації зв'язків між ними. Недостатній рівень поінформованості студентів щодо можливостей реалізації неформальної освіти за ОП. Рекомендовано активізувати інформування здобувачів щодо можливостей врахування результатів неформальної освіти і критерії оцінювання. Практичні заняття за ОП проходять

із застосуванням традиційних форм і методів навчання. Рекомендовано підвищити інноваційну складову, застосовуючи кейс-стаді, бізнес-симуляції, тренінги, ділові ігри, а також CRM-системи та ІТ підтримки підприємницької діяльності. В умовах вступу на ОП не прописані умови зарахування здобувачів на основі ступеня «фаховий молодший бакалавр». Рекомендовано доповнити умови вступу і зарахування на основі ступеня «фаховий молодший бакалавр» згідно зі Стандартом ВО. Низький рівень участі НПП та здобувачів за ОП у програмах міжнародної академічної мобільності. Рекомендовано шукати можливості участі НПП та здобувачів у програмах академічної мобільності. Відсутність можливості отримати додаткові (заохочувальні) бали в критеріях оцінювання ОК. Рекомендовано додати варіативну складову отримання додаткових заохочувальних балів Низький рівень міжнародних публікацій НПП та мовної підготовки. Рекомендовано активізувати публікаційну активність у журналах Scopus та WoS, удосконалити мовну підготовку та отримати сертифікати на рівні, не нижче B2 на виконання рішення розширеного засідання кафедри щодо викладання ВК англійською мовою та досягнення унікальності ОП. НПП, які забезпечують ОК 4, 8, 18, 19, 24, 32, не виконують 4 і більше пунктів Ліцензійних умов (ЛУ). Рекомендовано НПП посилити критерії професійної активності відповідно до ЛУ до 2024 р. ОК 15, 18, 23, 26, 29, 39 забезпечуються НПП, професійна (наукова діяльність, стажування, підвищення кваліфікації) діяльність яких не відповідає змісту відповідних ОК. Рекомендується посилити наукову діяльність в межах ОК та включити до плану підвищення кваліфікації НАУ цих НПП. У ЗВО не передбачена власна програма підвищення кваліфікації викладачів для розвитку їх педагогічної майстерності. Рекомендовано посилити роботу щодо формування таких курсів власними можливостями або у співпраці з іншими ЗВО. У розділах сайту ФЕБА (Студентське самоврядування, Конференції) представлена неоновлена інформація. Рекомендовано вчасно поновлювати інформацію на сайті ФЕБА про ініціативи, що плануються і реалізуються. Відсутність проекту акредитованої ОП на сайті НАУ. Рекомендовано впроваджувати практику щорічного розміщення проекту ОП для уможливлення доступу до нього всіх зацікавлених.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

У відповідності до Стратегії розвитку НАУ до 2030 р. (<https://nau.edu.ua/ua/menu/universitet/strategy-2030.html>) і Доктрини розвитку НАУ на 2015–2024 рр. (<https://nau.edu.ua/ua/menu/un%D1%96versitet/doktryna-rozvytku.html>) місією НАУ є внесок у розвиток суспільства через генерацію нових знань та інноваційних ідей на засадах інтеграції та інтернаціоналізації освіти, досліджень і практики, надання високоякісних освітніх та науково-дослідних послуг громадянам України та іноземцям при підготовці фахівців авіаційної галузі. Метою ОП «Підприємництво та бізнес-технології» є підготовка висококваліфікованих фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, які володіють сучасними загальнонауковими і спеціальними методами, професійними методиками і технологіями, застосування яких дозволяє вирішувати складні спеціалізовані та практичні задачі з організації та ефективного функціонування підприємницьких структур, зокрема, у сфері авіації, здатних діяти в якості компетентних і відповідальних фахівців-підприємців національної економіки при пошуку інноваційних рішень, адаптивного вибору реалізації стратегії розвитку, започаткування власного бізнесу тощо. Отже, цілі ОП відповідають місії і стратегії ЗВО, оскільки визначають пріоритетність інноваційного та інтеграційного розвитку освіти, науки та промисловості.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Як запевнили ЕГ гарант та представники академічної спільноти, обговорення ОП відбувались на засіданнях кафедри і науково-методичного семінару. Так, у 2018 р. було започатковано ОП «Підприємництво та бізнес-технології». На засіданні науково-методичного семінару кафедри економіки та бізнес-технологій (протокол № 1 від 12.02.2018 р.) були присутні такі представники роботодавців: Наронін О.І., директор ТОВ «Піріт Системо», Ващенко В.І., директор ТОВ «Копі Трейд», директор ТОВ «МОДО ОПТИКС» Шевцов В.Г., директор ПП «Елестім-У» Данилов О.П. Тоді доц. Командровська В.Є. запропонувала сформулювати мету даної ОП, а також ПРН, розроблені проектною групою та узгоджені із роботодавцями. У 2019 р. на засіданні кафедри (протокол № 2 від 12.02.2019 р.) робоча група ОП уточнила перелік ОК і ВК. У 2020 р. на засіданні кафедри (протокол № 8 від 12.06.2020 р.) були присутні здобувачі: Мейлах О., Козел В.; роботодавці: Корнієнко О.А. - начальник відділу логістики ТОВ «СОНАФАРМ», Михайленко М.В. - керівник відділу ЗЕД ТОВ «БІОМЕДІНВЕСТ», Ващенко В.І. - директор ТОВ «КОПІ ТРЕЙД», Тихонюк А.В. - директор ТОВ «АВАНГАРД МАЙНІНГ». Було внесено зміни в структуру ОП. У 2021 р. на засіданні кафедри (№ 3 від 03.02.2021 р.); запрошені: здобувачі Мейлах О., Кальник М., Енес О.; роботодавці:

Іванченко Е.П. - радник «Асоціації митних брокерів України», Поляков М.Й. - менеджер з питань фіскального регулювання ПрАТ «Філіп Морріс Україна», Забловський А.В. - керівник Секретаріату Ради підприємців при КМУ, Подорожний О.О. - директор ТОВ «КОНТО ЮА СЕРВІС») було внесено зміни до переліку та структури ОК. Зокрема, було введено навчальну практику «Вступ до спеціальності», фаховий тренінг «Підприємництво та бізнес технології», виробничу практику «Підприємництво та бізнес-технології». В опитуванні, що проводилось в січні 2023 р., взяли участь здобувачі рівня бакалавр 2-4 курсів ОПП «Підприємництво та бізнес-технології» (<https://nau.edu.ua/ua/menu/quality/otsinyuvannya-rezultativ-yakosti-navchannya/>). На питання “Чи подавали ви пропозиції щодо вдосконалення ОП ?” більше 60% опитаних дали відповідь “так” і лише 35% - відповідь “ні”. На питання “Чи були враховані ваші пропозиції щодо вдосконалення ОП?” 85% респондентів дали ствердну відповідь. Отже, ЗВО підтвердив свою співпрацю із стейкхолдерами. Однак, під час зустрічей з викладачами та роботодавцями за даною ОП ЕГ вдалося з'ясувати, що жодних опитувань (анкетувань) на предмет внесення пропозицій щодо формування цілей та ПРН за даною ОП серед викладачів і роботодавців не проводилось. Свої пропозиції вони висловлювали лише в усній формі на засіданнях кафедри під час обговорення даної ОП. На думку членів ЕГ, доцільним є проводити опитування викладачів і роботодавців регулярно (принаймні, раз на рік).

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

На запит ЕГ гарант надала результати проведеного дослідження щодо аналізу тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузі, регіону. Як показали результати, зайнятість у сфері підприємництва становить протягом останніх двадцяти років значну частку на ринку праці. ОП «Підприємництво та бізнес-технології» залишається перспективною як у військовий час, так і після війни, оскільки малий та середній бізнес відіграватиме провідну роль у відбудові економіки країни. Представники малого та середнього бізнесу, які постраждали від війни, можуть отримати грант від програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» (<http://surl.li/debut>). На сайті Мінекономіки України можна ознайомитись з добіркою Програм для бізнесу на Платформі ефективного регулювання (<https://regulation.gov.ua/businessprograms>). Протягом 2022-2023 рр. в Україні діє «Урядова програма «єРобота» (<https://diia.gov.ua/services/categories/biznesu/yerobota>), яка передбачає надання українцям грантів для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та навчання і спрямована на активізацію підприємницької діяльності та стимулювання створення робочих місць. Отже, за будь-яких умов розвитку економіки працевлаштування у сфері підприємництва, торгівлі, біржової діяльності буде можливим у майбутньому та має перспективи, особливо у регіоні розташування НАУ – Києві, адже столиця завжди залишається центром ділової активності, де є попит на ринку праці на фахівців, що володіють компетентностями підвищувати ефективність підприємництва на основі використання сучасних бізнес-технологій. При формуванні цілей та програмних результатів враховувався досвід аналогічних програм в інших ЗВО (КНТЕУ - додано ОК «Товарознавство», «Технічне регулювання»; КНЕУ ім.В.Гетьмана - до каталогу вибіркових було додано такі ОК: “Правове регулювання підприємницької діяльності”, “Лідерство та партнерство в бізнесі”, “Соціальне підприємництво”, “Оцінювання вартості бізнесу”, НУ “Львівська політехніка”- додано ОК «Торговельне підприємництво»; Полтавський НТУ - ОК “Біржова діяльність економічних агентів”, “Менеджмент підприємницької діяльності”). Також використано досвід таких закордонних ЗВО, як University of Applied Science (Берлін, Німеччина) - ОП «Data Science & Business» вплинула на назву і концепцію ОП “Підприємництво та бізнес-технології”; University of Greenwich (London, Great Britain) - введено ОК “Стратегічне управління підприємницькою діяльністю”, «Бізнес-планування та проектний аналіз»; Babson College (USA) - додано ОК “Менеджмент підприємницької діяльності”.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Надана університетом ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” 2021 р. повністю враховує положення Стандарту ВО першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/076-pidpriemn-torg.birzh-diialn-bakalavr-1.pdf>) і забезпечує досягнення передбачених ним програмних результатів навчання шляхом формування переліку ОК, що забезпечують набуття інтегральної, загальних та фахових компетентностей бакалавра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності (ОК 15, ОК 24, ОК 26-27, ОК 32-33,). Набуття специфічних фахових компетентностей ОП відбувається за рахунок ОК 30, ОК 34-35, ОК 38-39 та ін.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Цілі ОПП є чіткими, відповідають місії і стратегіям ЗВО та визначені з урахуванням позицій та потреб стейкхолдерів, а також досвіду вітчизняних та іноземних ЗВО, що реалізують аналогічні програми. ОПП враховує тенденції розвитку спеціальності та ринку праці, галузевий та регіональний аспекти, про що свідчить зацікавленість роботодавців у підготовці фахівців за даною спеціальністю.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Не здійснюється опитування (анкетування) викладачів і роботодавців щодо внесення ними пропозицій на предмет формулювання цілей і ПРН за даною ОП. Свої пропозиції вони можуть висловити лише в усній формі на засіданнях кафедри чи науково-методичних семінарах, де проводиться обговорення даної ОП. Рекомендовано опитування викладачів і роботодавців проводити регулярно (принаймні, раз на рік).

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень B

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Оскільки цілі ОПП відповідають стратегії ЗВО, визначені з урахуванням позицій та потреб здобувачів, а також досвіду вітчизняних та іноземних ЗВО, що реалізують аналогічні програми; ОПП враховує тенденції розвитку спеціальності та ринку праці, але не проводяться регулярні опитування серед викладачів і роботодавців з метою вивчення їх позицій при формулюванні цілей програми та ПРН, то ОП, що акредитується, відповідає Критерію 1 із відхиленнями, які не є суттєвими, та можуть бути виправленими у відповідності до рекомендацій.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Експертною групою встановлена відповідність загального обсягу ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” вимогам законодавства щодо навчального навантаження для рівня бакалавра та стандарту вищої освіти. Так, обсяг ОПП у кредитах ЄКТС складає 240 кредитів, що відповідає вимогам Стандарту вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня. Обсяг освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС), спрямованих на формування компетентностей, становить 180 кредитів. Обсяг кредитів, що відводиться на дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти, складає 60 кредитів або 25%.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Ознайомлення із структурно-логічною схемою ОП і підходом до її побудови дозволяє зробити висновок про те, що у змісті ОП загалом прослідковується логічна взаємопов'язаність освітніх компонентів. Так, на першому курсі вивчаються ОК гуманітарної складової ОП (ОК3-4), історії української державності (ОК1), філософії (ОК 5), господарського права (ОК 2). Також передбачено математичну підготовку здобувачів (ОК 7-8), ознайомлення з економічними категоріями (ОК 11-13), вступ до спеціальності (ОК 10, ОК 15). У змісті ОП передбачені ОК, спрямовані на вивчення особливостей діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур (ОК 15-16, ОК 20, ОК 27-29, ОК 33-37, ОК 43 та ін.), а також на вивчення технологій, що використовуються в підприємницькій діяльності (ОК 9, ОК 30-31, ОК 35, ОК 38-40, ОК 44). Це створює передумови якісного досягнення програмних результатів навчання. Попри те, в структурі ОП є ОК, назви яких дещо перегукуються. Для прикладу, ОК 15 “Організація діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур”, ОК 16 (КР за ОК 15) і ОК 33 “Управління підприємницькою діяльністю”. Як відомо, організація чи, якщо бути коректнішим, організування за функціональним підходом у менеджменті є одним із етапів управління. Також подібна ситуація з ОК 15-16, ОК 21-22, ОК 32, які присвячені, відповідно, діяльності біржових структур, біржовій діяльності та організації біржової торгівлі. ЕГ рекомендує переглянути ОК на предмет чіткого формулювання їх назв задля уникнення дублювання. Крім того, ускладненою для розуміння є структурно-логічна схема ОП, яка перевантажена значною кількістю зв'язків-стрілок, що перешкоджає розумінню логіки послідовності викладання ОК у межах ОП. ЕГ рекомендує впорядкувати структурно-логічну схему шляхом виділення блоків ОК за семестрами та структуризації зв'язків між ними.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Опис предметної області спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» приведений в Стандарті вищої освіти (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/076-pidpriemn-torg.birzh-diyaln-bakalavr-1.pdf>), у відповідності до якого було сформовано мету, об'єкти навчання, фахові компетентності та ПРН. ЕГ дійшла висновку, що зміст ОП «Підприємництво та бізнес-технології» відповідає предметній області заявленої для неї спеціальності. Так, об'єктом вивчення в даній ОП виступає діяльність підприємницьких, торговельних та біржових структур, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів; застосування бізнес-технологій в контексті пошуку найбільш ефективних принципів, методів та інструментів модернізації бізнесу, які розширюють його можливості і створюють для нього нові перспективи. Визначені в ОП інтегральна та фахові компетентності (ФК1-ФК13), програмні результати навчання (ПРН11-ПРН23) та ОК повністю відповідають заявленому об'єкту діяльності. Теоретичні аспекти ОП (наукові теорії, положення, концепції, принципи підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, методологія їхнього використання для організації та ефективного функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур) відображені в ОК 10, ОК 15-16, ОК 20-24, ОК 26, ОК 33-34, ОК 36, ОК 41, ОК 43 та ін. Можливість набуття практичних навичок передбачена в ОК 45-47. Переважна більшість дисциплін з циклу вибіркових відповідає предметній області, в якій реалізується ОПП. У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок, що здобувачі ВО отримують компетентності, спрямовані на здатність вирішувати складні задачі і проблеми у процесі професійної діяльності у сфері підприємницької діяльності.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії в НАУ регулюється Положенням про формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів (<http://surl.li/elcgu>), а також Положенням про індивідуальний навчальний план студента НАУ (<http://surl.li/gqvn>) та забезпечується шляхом виділення на вибіркові дисципліни 25% обсягу освітньої програми (60 кредитів ЄКТС). У відповідності до Положенням про формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів, формуються переліки рекомендованих та альтернативних вибіркових дисциплін, які затверджуються на засіданні випускової кафедри та розміщуються на її офіційному сайті для ознайомлення з ними здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників та інших зацікавлених осіб. Вибіркова дисципліна (рекомендована чи альтернативна) вважається обраною у певному семестрі наступного навчального року для всіх здобувачів вищої освіти, які навчаються за даною освітньою програмою, якщо її обрали більшість зазначених здобувачів. Експертна група дійшла висновку, що реалізація існуючого механізму вибірковості потребує вдосконалення щодо надання більшої свободи здобувачам при виборі варіативних дисциплін: надати можливість обирати їх індивідуально, а не більшістю. Також, як зазначили здобувачі, індивідуальна освітня траєкторія забезпечується можливістю вільного вибору тем курсових та кваліфікаційних робіт із затвердженої протоколом засідання кафедри орієнтовної тематики та можливістю запропонувати власну тему, яка їх зацікавить, самостійного вибору місця проходження практики тощо. Також здобувачі мають право брати участь у програмах академічної мобільності (Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у Національному авіаційному університеті <http://surl.li/sdjm>).

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

У навчальному плані за даною ОП передбачені такі види практичної підготовки: навчальна практика «Вступ до спеціальності» (3,0 кредити ЄКТС), фаховий тренінг «Підприємництво та бізнес-технології» (3,0 кредити ЄКТС), а також переддипломна практика «Підприємництво та бізнес-технології» (3,0 кредитів ЄКТС). Загальний обсяг практичної підготовки становить 9 кредитів ЄКТС. Результатом проходження практик є письмовий звіт та його захист. Практична підготовка здобувачів у НАУ здійснюється у відповідності до Положення про організацію та проведення практик здобувачів Національного авіаційного університету (<https://cutt.ly/MDiBiN2>), затвердженого Наказом ректора № 651/од від 09.12.2021. Документами, які регламентують діяльність здобувачів і керівників практик, є програми практик, розроблені кафедрою у відповідності до Методичних рекомендацій щодо розробки програм практики (<https://cutt.ly/JDIVDmp>), затверджених Наказом ректора № 659/од від 13.12.2021. Як заповнили ЕГ роботодавці, формулювання цілей і завдань практичної підготовки відбувається у тісній співпраці з ними. Базами практик за ОП виступають підприємства та підприємницькі структури України (Український національний комітет Міжнародної торгової палати, ТОВ «Тревел енд маркетинг», ТОВ «Аерохендлінг», ТОВ «Конто ЮА СЕРВІС» та ін). Практична підготовка студентів ЗВО відбувається на основі договірної співпраці. Це дає підстави вважати, що практична підготовка здобувачів дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Як запевнили ЕГ гарант, викладачі та роботодавці, зміст ОП дозволяє здобути через обов'язкові ОК («Ділова українська мова», «Фахова іноземна мова», «Історія української державності та культури», «Філософія», «Соціально-ринкові комунікації») та вибіркові ОК («Партнерство та лідерство в бізнесі») такі соціальні навички, як здатність: до співпраці з діловими партнерами, до ризику, до креативного мислення; уміння: управляти інформацією, формувати власну думку, комунікувати, вирішувати конфлікти, проявляти лідерські якості, приймати рішення, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для досягнення цілей підприємницької діяльності та ін. Також соціальні навички набуваються здобувачами при використанні певних форм і методів навчання, зокрема, дискусій, ділових ігор, виступів із рефератами і презентаціями. Донедавна набуттю соціальних навичок сприяв також Інститут новітніх технологій та лідерства НАУ (<http://cnt.nau.edu.ua/>), на базі якого діяли центр організаційного розвитку і лідерства (<http://cnt.nau.edu.ua/uk/centr-organizacijnogo-rozvytku-i-liderstva>) стартап-школа (<http://surl.li/brjdr>). На даний час, у зв'язку з війною, Інститут тимчасово припинив свою діяльність. ЕГ рекомендує розглянути можливість відновлення роботи даного Інституту після війни. На зустрічі здобувачі продемонстрували свою необізнаність з поняттям “soft skills”. ЕГ рекомендує проводити інформаційно-просвітницьку роботу серед здобувачів щодо сутності соціальних навичок і можливостей їх набуття.

7. Зміст освітньої програми ураховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт за спеціальністю відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

В НАУ розроблені і діють Методичні рекомендації з розробки навчальних планів здобувачів вищої освіти в НАУ ([https://nau.edu.ua/site/variables/news/2021/3/2021_Метод.%20рекоменд.%20орозробка%20планів%20\(2\).pdf](https://nau.edu.ua/site/variables/news/2021/3/2021_Метод.%20рекоменд.%20орозробка%20планів%20(2).pdf)), у яких сформульовано вимоги щодо розподілу обсягу окремих ОК в ОП (у кредитах ЄКТС) із фактичним навантаженням здобувачів (включно із самостійною роботою), а також щодо розрахунку достатності навчального навантаження здобувачів відповідно до кількості кредитів та видів завдань. Загальна кількість ОК (навчальних дисциплін, курсових проектів і практик) становить не більше 16-ти на навчальний рік. У випускному семестрі до ОК віднесені навчальна практика “Вступ до спеціальності”, фаховий тренінг “Підприємництво та бізнес-технології”, переддипломна практика та кваліфікаційна робота. В ОП використовуються наступні види аудиторних навчальних занять: лекції, практичні заняття. Максимальний загальний навчальний час здобувачів ВО протягом тижня з усіх видів навчальної роботи, включаючи самостійну, не перевищує 1,5 кредитів ЄКТС або 45 годин (при шестиденному тижні). Загальна кількість годин аудиторних навчальних занять становить в середньому 43%. Більше 50% обсягу ОП спрямовано на забезпечення загальних та фахових компетентностей. Щороку в НАУ здійснюється моніторинг якості освіти шляхом анкетування здобувачів. В опитуванні, що проводилось в січні 2023 р., взяли участь здобувачі рівня бакалавр 2-4 курсів ОП «Підприємництво та бізнес-технології» (<https://nau.edu.ua/ua/menu/quality/otsinyuvannya-rezultativ-yakosti-navchannya/>). На питання “Чи вистачає вам часу на виконання самостійної роботи, курсових проектів, підготовку до занять? більше, ніж 70 % респондентів дали ствердну відповідь і лише до 20% надали відповідь “ні”. Під час зустрічі ЕГ зі здобувачами за даною ОП не було отримано зауважень стосовно обсягу ОП чи її окремих елементів, а також щодо перевантаження здобувачів під час самостійної роботи. Це підтвердило достатність обсягу аудиторної та самостійної роботи, передбачених в ОП.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Процедура підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою навчання передбачена в НАУ і регулюється «Положенням про дуальну форму здобуття вищої освіти в Національному авіаційному університеті» (<https://nau.edu.ua/site/variables/news/2021/6/organized.pdf>), затвердженим Вченою радою університету, протокол № 5 від 19.05.2021. На даний час підготовка здобувачів за ОП «Підприємництво та бізнес-технології» за дуальною формою не відбувається, однак, як запевнила гарант, планується; на предмет цього проводяться перемовини із зацікавленими роботодавцями.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

ОП передбачає такі види практичної підготовки: навчальна практика «Вступ до спеціальності», фаховий тренінг «Підприємництво та бізнес-технології», переддипломна практика «Підприємництво та бізнес-технології», загальним обсягом 9 кредитів ЄКТС, що дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Назви деяких ОК у структурі ОП дещо перегукуються. Так, ОК 15 “Організація діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур” і ОК 33 “Управління підприємницькою діяльністю”. Подібна ситуація з ОК 15-16, ОК 21-22, ОК 32, які присвячені, відповідно, діяльності біржових структур, біржовій діяльності та організації біржової торгівлі. ЕГ рекомендує переглянути ОК на предмет чіткого формулювання їх назв задля уникнення дублювання між ними. Структурно-логічна схема реалізації ОП перевантажена значною кількістю зв'язків-стрілок, що ускладнює розуміння логіки і послідовності викладання ОК у межах ОП. ЕГ рекомендує впорядкувати структурно-логічну схему шляхом виділення блоків ОК за семестрами та структуризації зв'язків між ними. Для здобувачів даної ОП маловідомим є поняття “soft skills”. ЕГ рекомендує регулярно інформувати здобувачів щодо сутності соціальних навичок і можливостей їх набуття.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Оскільки обсяг ОП відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження, її зміст відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності, ОП передбачає практичну підготовку здобувачів, але мають місце незначні зауваження стосовно формулювання назв деяких ОК, структурно-логічної схеми реалізації ОП, а також обізнаності здобувачів з поняттям “soft skills”, то ОП загалом відповідає Критерію 2, а виявлені експертною групою недоліки не є суттєвими та можуть бути виправленими у відповідності до рекомендацій.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

ЕК встановлено, що правила прийому на навчання за освітньо-професійною програмою (ОП) є прозорими, зрозумілими, публічними та не містять дискримінаційних положень. Ці правила викладено на офіційному вебсайті закладу за посиланням: (<https://cutt.ly/B8ObVv6>, <https://cutt.ly/89G7uYQ>), де також подана інформація приймальної комісії з чітким зазначенням графіка роботи, адреси, телефону контактних осіб. Підтвердженням цього факту є щорічне зростання бажаних навчатись саме в цьому ЗВО. За результатами приймальної компанії 2022 р. НАУ посідає четверте місце у рейтингу за кількістю поданих заяв серед університетів м. Києва та п'яте місце серед закладів вищої освіти України.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

У 2022 році вступ на ОПП здійснювався на засадах правил прийому на навчання в НАУ (<https://cutt.ly/B8ObVv6>) на основі повної загальної середньої освіти та на основі здобутого ОКР «Молодший спеціаліст», ОПС “Фаховий молодший бакалавр” та ОС “Молодший бакалавр” за результатами конкурсного відбору. Вступ на перший курс навчання для здобуття ступеня бакалавра на основі повної загальної освіти відбувається у формі складання (НМТ) національного мультипредметного тесту (<https://cutt.ly/h8OnnI3>), що складається з конкурсних предметів (<https://cutt.ly/w9HqnnM>) та написання мотиваційного листа (<https://cutt.ly/h9G69G7>). Правила прийому на навчання враховують особливості ОП за спеціальністю, що відображено у визначених вагових коефіцієнтах: українська мова та література – 0,35; математика – 0,4; історія України – 0,25. Також зараховуються результати ЗНО 2019-2021 рр., з трьох конкурсних предметів (українська мова і література, математика, один предмет на вибір абітурієнта). Мінімальний бал ЗНО – 100 балів. Вступ на навчання на основі ОКР “Молодшого спеціаліста”, ОПС “Фахового молодшого бакалавра”, ОС “Молодшого бакалавра”, що вступають на другий чи третій курс, відбувається шляхом зарахування балів НМТ або сертифікатів ЗНО 2019-2021 рр. (українська мова) та НМТ або ЗНО 2019-2021 років (математика). На перший курс зі скороченим строком навчання: НМТ або ЗНО 2019-2021 рр. з української мови та одного предмету НМТ або ЗНО 2019-2021 рр. на вибір вступника. ЕГ зазначила, що в ОП не прописана

вимога згідно зі Стандартом (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/076-pidpriemn-torg.birzh-diyaln-bakalavr-1.pdf>) щодо вступу на основі ступеня «фаховий молодший бакалавр»: заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати не більше, ніж 60 кредитів ЄКТС, отриманих за попередньою освітньою програмою фахової передвищої освіти В ОП, яка акредитується. вказано тільки про перезарахування 120 кредитів на базі ступеня «молодший бакалавр». У розділі 8 Правил прийому на навчання НАУ на 2022 р. зазначено певні категорії вступників, що мають можливість здавати вступні випробування у формі індивідуальної усної співбесіди.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, регулюється відповідними документами, що відкрито оприлюднені на сайті НАУ, зокрема, Тимчасовим положенням про порядок відрядження, переривання навчання, поновлення і переведення здобувачів вищої освіти НАУ (<https://cutt.ly/o8OnLgK>), Положенням про порядок переведення (поновлення) студентів, які навчалися у вищих навчальних закладах Донецької та Луганської областей, навчання до НАУ (<https://cutt.ly/j8OnoH8>) та «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у Національному авіаційному університеті» (<https://cutt.ly/d8On8HM>). Як зазначив заступник директора Навчально-наукового інституту міжнародного співробітництва та освіти Бугайко Д.О., з 2020 року академічна мобільність в ЗВО не застосовується. Інтерв'ю зі здобувачами і представниками студентського самоврядування показало їх обізнаність щодо процедури академічної мобільності, але випадків на даній ОП не було зафіксовано.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти та/або інформальної освіти Національного авіаційного університету» (<https://cutt.ly/q8OmbrH>) та «Положенням про організацію та проведення поточного та семестрового контролю» (<https://cutt.ly/48OmRUr>). Так, університет пропонує студентам можливість взяти участь у стартап-школі (<https://cutt.ly/y8OmOoU>), безкоштовній онлайн-освіті на платформах Coursera (<https://cutt.ly/V8OmZ4f>) та Prometheus (<https://prometheus.org.ua/>). Зарахування результатів неформальної освіти унормовано в Положенні про організацію та проведення поточного семестрового контролю (<https://cutt.ly/x9JpNdp>). З даних ВСО прикладами реалізації неформальної освіти є визнання результатів при оцінюванні з дисципліни «Інноваційне підприємництво та управління стартап-проектами» участі здобувачів ОП у проектах громадської ініціативи «Yer!» та інших <http://surl.li/etomc>, участь та перемоги у конкурсах стартапів, зокрема у останньому міжнародному конкурсі стартапів «UKRAINIAN START-UP TO EU». Зустріч зі здобувачами освіти показала неповне розуміння поняття «неформальна освіта» та недостатню їх поінформованість щодо визнання результатів такої освіти.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

ЕГ визнає наявність публічно висвітлених, чітких і зрозумілих, з урахуванням особливостей ОП, правил для вступу на навчання. Наявність документально закріплених можливостей реалізації академічної мобільності та чіткої процедури визнання результатів, отриманих в інших ЗВО. Результати анкетування студентів використовуються для отримання зворотного зв'язку, на основі якого розробляються рекомендації для покращення якості надання освітніх послуг.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Низький рівень поінформованості здобувачів стосовно неформальної освіти та можливостей врахування її результатів. Рекомендовано активізувати інформування здобувачів освіти про наявність можливості визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (визначити чіткі критерії оцінювання результатів неформальної освіти) серед здобувачів вищої освіти. В ОП не розкрито умови вступу на навчання на основі ступеня «фаховий молодший бакалавр». Рекомендовано доповнити ОП умовами вступу на основі ступеня «фаховий молодший бакалавр» згідно зі Стандартом ВО України за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Оскільки ОП має узгодженість щодо вимог якості вищої освіти, правила прийому на навчання є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень, оприлюднені на офіційному сайті НАУ, питання щодо визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, неформальній освіті та процедури академічної мобільності є нормативно врегульованими на рівні ЗВО, то ОП загалом відповідає Критерію 3, а виявлені експертною групою недоліки стосовно недостатньої поінформованості здобувачів стосовно можливостей неформальної, а також доповнення умов вступу на ОП не є суттєвими та можуть бути виправленими у відповідності до рекомендацій.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Під час реалізації ОПП згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу в НАУ (<https://cutt.ly/e8OW1h9>) передбачені очна (денна) та заочна форма навчання. У ході ЕГ з'ясовано, що освітній процес за ОП здійснюється згідно з Положенням про систему забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності НАУ (<https://cutt.ly/M8OW3AS>). Для всіх учасників освітнього процесу вибір методів і форм навчання відповідає принципам академічної свободи. Студентоцентрований підхід забезпечується вибором індивідуальних завдань з окремих освітніх компонент, можливістю обрання тематики курсових та кваліфікаційних робіт, баз практики. Принцип академічної свободи реалізується через можливості вільно висловлюватися; через вільний вибір вибіркових дисциплін. Куратори академічних груп, завідувач кафедри та викладачі дисциплін завжди на зв'язку та надають здобувачам кваліфіковані консультації щодо організації освітнього процесу. Задоволеність студентами якістю викладання НПП навчальних дисциплін, формами та методами навчання з'ясовуються шляхом анкетування як на рівні університету, так і на кафедральному рівні (анкетування проводиться двічі на рік). ЕГ проаналізували результати опитувань здобувачів, та виявили доволі високий рівень задоволеності якістю освіти та забезпечення ОП (<https://cutt.ly/m8OEtI3>, <https://cutt.ly/S8OEnoP>). У результаті зустрічі зі здобувачами ВО та представниками студентського самоврядування з'ясовано, що освітній процес відповідає їхнім інтересам та потребам, а вони є його активними учасниками. На основі результатів опитування, які обговорюються на засіданні кафедри, формуються пропозиції щодо покращення форм та методів навчання, використовуються для оцінки й коригування педагогічних методів. Обговорення ОПП та оцінювання РП стимулює мотивацію студентів, їх залучення до освітнього процесу. Так, С. Думбрава, в.о. голови студради ФЕБА наголосила, що її запрошують на обговорення змін в ОП, де вона бере активну участь в дискусії, озвучує пропозиції від студентської ради та ставить свій підпис під редакцією ОП. Для забезпечення студентоцентрованого навчання створюються умови тісного зв'язку між теоретичними знаннями та практичним їх застосуванням: при розробці чи перегляді ОП завжди беруть участь стейкхолдери. Так, на зустрічі із роботодавцями Директор ТОВ «Капсуляр» Нагорний О.Ю. підкреслив важливість компетенцій проектного менеджменту для отримання конкурентних переваг випускників програми на ринку праці. Існує практика проведення занять з залученням досвідчених фахівців галузі. Директор Асоціації митних брокерів України І.Д. Зібницький, який є постійним членом роботодавців факультету та Д. Киященко (директор Департаменту з питань цифрового розвитку цифрових трансформацій та цифровізації Державної митної служби України) проводять цикли лекцій, які мають попит у слухачів ОП. В освітньому процесі реалізації ОП використовуються сучасні програмні продукти.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

В результаті зустрічі зі здобувачами ОП виявилось, що інформація щодо цілей, змісту та очікуваних ПРН закріплена в офіційних документах, які підлягають затвердженню науково-методичною радою університету та оприлюдненню у вільному доступі на сайті університету у силабусах дисциплін, конспектах лекцій, методичних рекомендаціях до контрольних та курсових робіт, матеріалах для підготовки до заліків та іспитів, методичних рекомендаціях до виконання кваліфікаційних робіт тощо. Терміни освітнього процесу також містяться у графіку організації освітнього процесу та розкладах атестаційних тижнів (сесій). Контрольні заходи проводяться згідно з графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою ОК. РП доступні для ознайомлення у друкованому та електронному вигляді і зберігаються на кафедрі, у навчально-методичному відділі та в репозитарії Національного авіаційного університету (<https://er.nau.edu.ua>) та факультету

(<https://cutt.ly/Z8OPP2O>). Крім того, в Концепції інформатизації Національного авіаційного університету (<https://ioc.nau.edu.ua>) викладено перспективи створення віртуального навчального середовища. При перегляді РП ОК експертна група зазначила, що доцільним було би додати в РП або силабуси дисциплін інформацію щодо відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання у вигляді таблиць (матриць). Надані до перегляду ЕГ навчально-методичні матеріали свідчать, що їх зміст відповідає досягненню програмних результатів за даною ОП. Передача інформації, оголошення різного спрямування здійснюється за допомогою платформи Google Classroom, Google Meet також через соціальні мережі. Також здобувачі освіти повідомили, що інформацію щодо цілей, змісту та ПРН за кожною дисципліною надається перед початком навчальних занять. Більш детальна інформація, в т. ч. щодо порядку та критеріїв оцінювання з дисциплін вони отримують від викладачів на першому занятті з кожної дисципліни.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Одним з чинників поєднання навчання і досліджень здобувачів є проходження навчальної та переддипломної практик, виконання кваліфікаційної роботи, написання курсових робіт, які передбачені в багатьох ОК програми. Другим важливим фактором є участь здобувачів вищої освіти ОС “Бакалавр” в панельних дискусіях, круглих столах, всеукраїнських та міжнародних студентських конференціях (<https://cutt.ly/m8OAOSF>) за тематикою ОП. Міжнародна науково-практична конференція “Сучасні проблеми економіки” (2019 р., 2020 р.), яка безпосередньо проводилася кафедрою економіки та бізнес-технологій; секція “Економічний та інноваційний розвиток підприємницьких структур: реалії, виклики та стратегічні орієнтири” у рамках Міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами”, що була проведена на рівні факультету; активна участь у щорічній Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених “Політ”, яка відбувається на рівні університету. Наукові семінари відбуваються за результатами розробки науково-дослідних тем кафедри “Науково-методичне забезпечення управління бізнес-процесами для розвитку підприємництва” і “Інноваційний розвиток бізнес-технологій суб’єктів підприємницької діяльності в соціально-орієнтованій економіці”. ЕК ознайомились з протоколами засідань наукового гуртка «Архітектори підприємництва» кафедри економіки та бізнес-технологій за 2020-23 рр. Тематика наукових досліджень у гуртках базується на розгляді сучасних тенденцій розвитку підприємництва. Також є випадки участі здобувачів у розробці науково-дослідних тем кафедри: “Науково-методичне забезпечення управління бізнес-процесами для розвитку підприємництва” і “Інноваційний розвиток бізнес-технологій суб’єктів підприємницької діяльності в соціально-орієнтованій економіці”. В ході зустрічі здобувачі ОП зазначили, що самостійно можуть обирати та пропонувати теми для наукових досліджень, виходячи з власних потреб та перспектив, Програма виробничої практики також орієнтована на здобувачів та максимально враховує напрямок його роботи та очікування. Отже, ЗВО здатне забезпечувати поєднання цілей програми та процесу викладання і навчання за ОП із науковими дослідженнями.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

В НАУ впроваджено систему забезпечення якості освіти (<https://cutt.ly/68OSnaH>), одним з основних завдань якої є здійснення моніторингу та періодичного перегляду ОП. Нормативні документи ЗВО не встановлюють чіткого терміну оновлення ОП, (<https://cutt.ly/78ODpP8>). Аналізуючи дані запиту в науково-технічну бібліотеку ЗВО щодо кількості наукових публікацій НПП ОП “Підприємство та бізнес-технології” протягом 2020-2022 рр., ЕК зазначила низьку активність наукових досягнень викладачів кафедри щодо кількості підручників, навчальних посібників, монографій, виданих викладачами кафедри, та кількості публікацій в міжнародних наукометричних баз даних Scopus, Web of Science та інших міжнародних виданнях за цей період. Наукові дослідження фахівців ОП знаходять своє застосування у змістовному наповненні багатьох ОК. Публікації НПП кафедри та провідних дослідників рекомендуються для освоєння практичної частини ОП – виробничих практик, написання курсових (ОК 16, 22, 28, 42, 37, 31) та кваліфікаційної роботи (ОК 45-ОК 48). Під час опитування здобувачів освіти щодо уникнення дублювань змістовних частин різних освітніх компонентів та наявності структурно-логічної схеми викладання ОК отримали запевнення, що предмети доповнюють один одного, мають чітку та логічну структуру викладання.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов’язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Інтернаціоналізацію діяльності ЗВО визначено у пункті 3 Стратегії розвитку НАУ (<https://cutt.ly/28OD8NA>). Кафедра економіки та бізнес-технологій має договори про співпрацю у сфері освіти та науки із низкою закордонних ЗВО: Батумським державним університетом ім. Шота Руставелі (Батумі, Грузія), Батумським навчальним інститутом навігації (Батумі, Грузія), Грузинським авіаційним університетом (Тбілісі, Грузія), Національним інститутом економічних досліджень (Батумі, Грузія), Американським університетом культури і освіти (м. Бейрут, Ліван), Варненським вільним університетом ім. Чорноризця Храбра (Болгарія) (<https://cutt.ly/s8OFaGo>). НПП кафедри та здобувачі освіти беруть участь в Міжнародних конференціях, збільшується кількість публікацій у журналах, що індексуються у наукометричних базах. Створено механізм реалізації права на академічну мобільність і участі в грантових програмах учасників освітнього процесу (HORIZON 2020, ERASMUS+, FULLBRIGHT, MEVLANA тощо

(<http://imco.nau.edu.ua/>). З 2020 року припинились відрядження та стажування викладачів кафедри офлайн, також лекції за участю зарубіжних фахівців не проводяться (остання була у 2019 р.). ЕГ констатує низький рівень участі НПП та здобувачів за ОП у програмах міжнародної академічної мобільності. На ОП не відбувається навчання іноземних студентів. Тому процес інтернаціоналізації на цій ОП має потребу в активному подальшому розвитку.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Робочі програми навчальних дисциплін та силабуси регулярно оновлюються з урахуванням сучасних практик галузей підприємництва, а також результатів наукових досліджень. Результати анонімного незалежного анкетування студентів дозволяють отримувати зворотний зв'язок, на основі якого розробляються рекомендації для покращення якості надання освітніх послуг. Форми навчання і викладання на ОП відповідають принципам академічної свободи. Для забезпечення якості вищої освіти та відповідності ОП цілям та очікуванням як здобувачів, так і роботодавців, гарантом та групою розробників ОП, Експертною радою роботодавців на засіданнях кафедри, вченої ради факультету та університету проводяться обговорення змісту ОП на основі моніторингу і оновлення освітніх компонентів ОП, що відображаються в навчальних планах (робочих навчальних планах).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Навчання і викладання за освітньою програмою здійснюється здебільшого з використанням традиційних форм і методів навчання; рекомендовано використовувати більш ефективні методи навчання для різних ОК, які сприяють розвитку практичних компетенцій (кейс-стаді, бізнес-симуляції, тренінги, ділові ігри тощо), ширше використовувати в навчальному процесі CRM-системи та інтернет-технології підтримки підприємницької діяльності.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Оскільки навчання і викладання за освітньою програмою відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи, усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається необхідна інформація щодо цілей, змісту та ПРН, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих ОК, викладачі оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, але мають місце незначні зауваження стосовно додавання інноваційної і практичної компоненти у процес навчання, то ОП загалом відповідає Критерію 4, а виявлені експертною групою недоліки не є суттєвими та можуть бути виправленими у відповідності до рекомендацій.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Загальні форми контрольних заходів та система оцінювання здобувачів вищої освіти визначені в ЗВО у Положенні про проведення поточного та семестрового контролю (<https://cutt.ly/X8OK4At>). Також критерії оцінювання представлені у розроблених робочих програмах, що містяться у репозитарії ЗВО (<https://cutt.ly/l8OLYw1>) і містять окремі розділи щодо критеріїв оцінювання та форм контрольних заходів. Спількування зі студентами засвідчило, що для більшості з них критерії оцінювання у цілому є чіткими та зрозумілими. Найявні критерії переважно дозволяють встановити досягнення більшості результатів навчання за ОП. Аналіз робочих програм освітніх компонентів ОП "Підприємництво та бізнес-технології" та інтерв'ю зі здобувачами виявили певні некоректності подання інформації щодо таких питань: максимальна кількість балів при відповіді на одне теоретичне питання варіюється з 4 до 10 балів в різних РП, в ОК "Бізнес-процеси та технології управління" в РП передбачені практичні заняття, а не семінарські, а в модульному контролі представлено тільки теоретичні питання та тести, що не забезпечує оцінювання практичних компетенцій здобувачів Також в модульних та екзаменаційних білетах не надані критерії оцінювання окремого завдання, вони видані окремим файлом. При співбесіді з гарантом програми не було

отримано відповіді стосовно умови одержання підсумкового балу і його величини у разі нездачі іспиту, що не відповідає Положенню про проведення поточного та семестрового контролю. В критеріях оцінювання поточної успішності здобувачів освіти не врахована можливість отримати додаткові (заохочувальні) бали за участь у студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт, грантах, науково-дослідних проєктах, у науково-дослідних та прикладних дослідженнях, які проводяться викладачем навчальної дисципліни та відповідають її спрямуванню, за публікації наукових статей, тез доповіді на конференціях, участь у програмах здобуття неформальної освіти (за наявності відповідних сертифікатів).

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Атестація зі спеціальності здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи бакалавра, що відповідає Стандарту вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти та контрольні заходи здійснюються згідно «Положення про організацію та проведення поточного і семестрового контролю» (<https://cutt.ly/G8OL8AW>). Форми атестації в НАУ регламентуються такими документами як «Положення про атестацію випускників НАУ освітньо-кваліфікаційних рівнів (освітніх ступенів) бакалавра, спеціаліста, магістра» (<https://cutt.ly/x8OZdX1>). Форма атестації здобувачів достатньою мірою забезпечує загальні та спеціальні (фахові) компетентності за спеціальністю, визначених Стандартом вищої освіти. Вимогою до тематики кваліфікаційних робіт є безпосередній зв'язок з компетентностями та відповідними результатами навчання, що регламентовані стандартом вищої освіти за спеціальністю та освітньою програмою. При ознайомленні з ОП, ЕК зазначили, що ОК 11,14,15,16,17,18 не повною мірою забезпечують ЗК4.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Процедура проведення контрольних заходів регулюється Положенням про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті». Інформація відображається у робочих програмах (зокрема у Google-Classrom), силабусах навчальних дисциплін (<https://cutt.ly/68OXatj>), в репозитарії НАУ (<https://er.nau.edu.ua/>), на стендах біля деканату і випускової кафедри та доводиться здобувачам вищої освіти на першій годині корпоративної культури наставниками академічних груп. При проведенні співбесіди з НПП та здобувачами освіти та представниками студентського самоврядування з'ясовано, що вони обізнані щодо існуючих правил. У конфліктній ситуації здобувач звертається до старости групи та куратора, для анонімного звернення на факультеті існує «Скринька довіри». Анонімні запити досліджує студентська Рада та адміністрація підрозділу. На ОП, яка акредитується, випадків конфліктів інтересів та оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження не відбувалося.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Забезпечення академічної доброчесності під час реалізації ОП регламентується Статутом НАУ (<https://cutt.ly/d8OCzNx>), кодексом честі науково-педагогічного працівника і студента НАУ (<https://cutt.ly/G8OCQj2>), Положенням про виявлення та запобігання академічному плагіату (<https://cutt.ly/p8OCSKL>), Порядком перевірки академічних та наукових текстів на плагіат (<https://cutt.ly/P8OCZxp>). Існує практика підписання декларації про академічну доброчесність усіма учасниками освітнього процесу (<https://cutt.ly/s8OCMZP>). З 2018 року НАУ проводить обов'язкову перевірку курсових робіт студентів вищої освіти за допомогою системи порівняльного аналізу електронних текстів РАЕТ-1, розробленої кафедрою комп'ютеризованих систем управління, та онлайн-сервісу (інформаційної системи) «Unicheck». З січня 2023 року НАУ отримала доступ до ресурсу з антиплагіатом, Strikeplagiarism. Ця система єдиний ресурс в Україні, який підключений до внутрішніх закритих репозитаріїв університетів (понад 100 млн робіт) та до баз публікацій (понад 100 млн робіт), індексованих Scopus та Web of Science (<https://cutt.ly/F8OX2yu>). Перевірку на наявність плагіату здійснюють відповідальні особи на рівні кафедр. Згідно з навчальним планом, виконання та захист кваліфікаційних робіт за освітньо-професійною програмою не передбачено. Опитування фокус-груп виявило, що популяризація доброчесності відбувається для НПП шляхом підписання декларації, яка зберігається на кафедрі, для здобувачів через регулярні бесіди. Питання недоброчесності виносяться на збори студради, профкому, адміністрації факультету та університету. ЕК отримали задоволення, що таких випадків на ОП не відбувалось. Рекомендовано і надалі популяризувати серед здобувачів академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості).

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів є для них зрозумілими, оприлюднюються заздалегідь. Правила проведення контрольних заходів є зрозумілими і доступними для всіх учасників освітнього процесу, вони забезпечують об'єктивність екзаменаторів. Впорядкованість методичних матеріалів з навчальних дисциплін у Google Classroom. Визначено порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. Конфліктних ситуацій за даною ОП не відбувалось. Наявність системи антиплагіату Strikeplagiarism.com та Положення про недопущення академічного плагіату в НАУ, що доводить роботу ЗВО у напрямку забезпечення академічної доброчесності. Проявів порушення академічної доброчесності в ЗВО не виявлено.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Слабкими сторонами у межах Критерію 5 ЕГ визнає: - відсутність можливості отримати додаткові (заохочувальні) бали в критеріях оцінювання ОК; -неузгодженість умов одержання підсумкового балу і його величини у разі не здачі іспиту; -відсутність балів за виконання кожного окремого завдання на бланках білетів та модулів; Для покращення ОПІ саме в контексті цього критерію ЕГ рекомендує: -в критеріях оцінювання доцільно додати варіативну складову отримання додаткових заохочувальних балів(наприклад за участь у студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт, грантах, науково-дослідних проєктах, публікації наукових статей, тез доповіді на конференції, сертифікатів неформальної освіти). -узгодити умови одержання підсумкового балу у разі нездачі іспиту; -для наочності отримання загальної оцінки за завдання у модульному та підсумковому контролі, вказувати максимальну кількість балів, яку можна отримати поруч з умовою завдання.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Оскільки правила проведення, форми та критерії оцінювання, порядок оскарження результатів контрольних заходів, політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності є зрозумілими та доступними для всіх учасників освітнього процесу, але мають місце незначні зауваження стосовно відсутності варіативної складової в критеріях оцінювання ОК, незрозумілого алгоритму врахування кількості отриманих балів в разі не складання екзаменів та оформлення бланків білетів та модулів, то ОП загалом відповідає Критерію 5, а виявлені експертною групою недоліки не є суттєвими та можуть бути виправленими у відповідності до рекомендацій.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Академічна та професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, відповідно до наданої інформації, дозволяє в достатній мірі забезпечити досягнення визначених програмою цілей та програмних результатів навчання. Загалом для реалізації ОП за обов'язковими компонентами залучено 30 осіб (2 чоловіків (6,7%), 28 жінок (93,3%)). З них 23 кандидатів наук (з них 17 із званням доцента), 5 докторів (3 професори, 2 доценти). Двоє осіб без наукового ступеня та звання на посаді старшого викладача. Середній стаж складає 18 років. Сім викладачів отримали сертифікати володіння іноземною (англійською) мовою на рівні B2 (Відповідь на запит: blob:https://office.naqa.gov.ua/a7997324-ec62-4646-b98e-00544b2c3554). Аналіз інформації, поданої в таблиці 2 звіту про самооцінювання, та уточненої інформації у відповідях на запити експертів щодо активності НПП дозволяє стверджувати про академічну та професійну відповідність викладачів, задіяних до ОП Ліцензійним умовам та відповідним обов'язковим освітнім компонентам програми. Проте слід зазначити, що на основі аналізу змісту ОК «Соціальна відповідальність бізнесу», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємницьких структур» (доц. Долгова Л. І.), ОК «Організація діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур» (Мирошніченко Г. Б.), ОК «Технології інвестування в підприємстві» (доц. Назаренко О. П.), ОК «Технічне регулювання» (Семенова Д.О.) ОК «Торговельне підприємництво» (доц. Чернишов О.Ю.) відповідно до поданої інформації у звіті СО та у відповіді на запит (blob:https://office.naqa.gov.ua/01471b38-61f6-4262-885e-746d008568b3) не спостерігається взаємозв'язку

наукової діяльності та підвищення кваліфікації за останні п'ять років та змістом згаданих компонент. Окремі НПП виконують менше чотирьох пунктів Ліцензійних умов, а саме: Дишлева С. М. (ОК "Фахова іноземна мова"), Кузьміна О. В. (ОК "Інформаційно-комунікаційні системи та технології"), Григоренко І. В. (ОК "Товарознавство"), Ковтонюк І. Ю. (ОК "Теорія ймовірностей і математична статистика"), Семенова Д. О. (ОК "Організація біржової торгівлі", "Технічне регулювання"), Скібіцька Л. І. (ОК "Академічне письмо"). Склад кафедри та інформація про викладачів представлено на веб-сторінці кафедри за посиланням: <https://cutt.ly/58bEkOL>.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Переважає більшість залучених викладачів обрані за конкурсом та працюють за контрактом. Проте є окремі НПП, які працюють за наказом до оголошення конкурсу. Конкурсний добір викладачів здійснюється у відповідності до Порядку проведення конкурсного відбору на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників НАУ (<https://cutt.ly/L8bE5N4>). Слід зазначити, що в ЗВО практикується укладення контрактів з НПП на 3-5 років, що було підтверджено на зустрічах. Відповідно до порядку наказом ректора створюється конкурсна комісія (<https://cutt.ly/B8bRkU3>), інформація про це оприлюднюється на сайті університету (<https://cutt.ly/88bRcWy>). Крайній конкурс в ЗВО (в т.ч. по кафедрі) було оголошено 22.04.2021р. (наказ 237/од за посиланням: <https://cutt.ly/B8bRkU3>). Серед оголошених вакансій було 8 на посаду доцента та 2 на посаду старшого викладача (<https://cutt.ly/e8bOfhk>). У 2022 році конкурс не оголошувався через воєнний стан та на підставі рекомендації МОН було прийнято рішення про продовження терміну діючих контрактів, про що було сказано на зустрічах. В Порядку проведення конкурсного відбору в п.5 сформульовано чіткі та прозорі кваліфікаційні вимоги до претендентів на різні категорії посад. П. 6.1 Порядку також передбачено можливість щодо проведення відкритих занять претендентами на вакантні посади, проте відкритої інформації про такі заняття у 2021-2023 роках не оприлюднено. У порядку проведення конкурсного відбору в п.4 описано процедуру конкурсного відбору, в якій зазначено, що попереднє обговорення кандидатур претендентів на заміщення вакантних посад доцентів здійснюється трудовим колективом відповідно кафедри. Проте у вимогах до кандидатури не зазначено про необхідність виконання претендентами не менше 4 видів та результатів Ліцензійних умов. Також не повністю врегульовані повноваження та обов'язки гаранта щодо конкурсного відбору викладачів та закріплення їх за окремими ОК. Так в Положенні про гаранта (<https://cutt.ly/x8bUs6g>) передбачено право гаранта (п.4) щодо рекомендації кандидатур НПП. Проте не вказано порядок та терміни внесення таких рекомендацій. В цілому умови конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень професіоналізму при реалізації освітньої програми.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

В ЗВО практикується залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу через діяльність Ради роботодавців, діяльність якої регулюється відповідним положенням (<https://cutt.ly/q8bAcXG>). Відповідно цим положенням визначено періодичність засідань два рази в рік. Перше засідання Ради роботодавців факультету економіки та бізнес-адміністрування, де реалізується ОП, відбулось 16 листопада 2021 року (<https://cutt.ly/Q8bICOW>). Рада роботодавців створена розпорядженням №124 від 22.11.21р., до складу якої входить 20 представників бізнесу та 4 представники органів державної влади (<https://cutt.ly/I8bO1f3>). Проте на початку 2023 року склад ради роботодавців скорочено до 10 осіб. До формування проекту ОП «Підприємництво та бізнес-технології» 2021 року було долучено керівника секретаріату Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України Забловського А.В. та директора ТОВ «Конто ЮА сервіс» Подорожного О.О. (<https://cutt.ly/D8bSlaK>). За результатами обговорення в ОП було враховано відгуки та пропозиції Голови ГО «Платформа інноваційного партнерства» А. М. Заїкіна, віце-президента асоціації «Українапром» О. Ю. Суровцева, директора ПП «Укрґосптовари» О. І. Півторака, генерального директора спілки підприємців В. М. Биковця, директора ГО УАМБРО Горохової Л. П., з рецензіями та відгуками яких можна ознайомитись за покликанням <https://cutt.ly/d8bGwbn>. Проте пропозиція директора ТОВ «Конто ЮА сервіс» Подорожного О.О. щодо здобуття практичних навичок використання програмних комплексів автоматизації бізнесу на думку ЕГ не знайшла відображення в ОП та ОК. На зустрічі із роботодавцями було підтверджено факт участі в обговоренні ОП та готовності до подальшої співпраці. Так, зокрема директор ТОВ «Капсулар» Нагорний О.Ю. підтвердив готовність бути консультантом при виконанні здобувачами за ОП бакалаврських робіт. Повний перелік партнерів кафедри можна знайти за покликанням <https://cutt.ly/A8bFCvp>. Також роботодавці долучаються до обговорень у форматі засідань кафедри щодо вибіркового компоненту ОП. Так 10.01.22 року до обговорення долучились директор ТОВ «Тревел енд маркетинг ЛТД» В. Артюшевська й директор ТОВ «Капсулар» О. Нагорний (член Ради роботодавців ФЕБА) (<https://cutt.ly/b8bJV85>).

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

НПП, гарант та завідувачка кафедри в межах окремих ОК та в позанавчальний час залучають професіоналів-практиків. Так, зокрема 1 жовтня 2021 р проведена лекція про організацію та порядок створення власної справи О. Парашенко – засновником БФ «Сильна нація» та мережі спортивних клубів (<http://bit.ly/41OS494>). 19 січня 2022 року відбулась Гостьова лекція керуючого партнера компанії ITG І. Пороха на тему «Криптовалюти: світові тенденції

та підходи до інвестування» (<http://bit.ly/3Z5p2QF>). 19 квітня 2022 р. в рамках тренінг-курсу "Організація власного бізнесу" відбулася гостьова онлайн лекція з керівником департаменту компанії "Фоззі Груп" к.е.н. В. Кужелем на тему "Особливості побудови логістичних ланцюгів за умов воєнного часу" (<https://cutt.ly/R8bCNDZ>). Також 03.05.22р. в межах тренінг-курсу «Організація власного бізнесу» відбулася гостьова онлайн-лекція Ю. Аршенюк – експертки-практика з 15-річним досвідом роботи в сфері маркетингу та фінансів в галузях Amazon, Retail, eCommerce (партнер і співзасновник "White Label Agency - Raising 1st rank on TOP Amazon", власник "Arshenyuk Agency - Маркетингові та Amazon послуги, <https://cutt.ly/O8bCxoL>). В рамках кафедрального проекту "Діалоги з бізнесом" 05.09.22р. відбулась гостьова лекція засновника та генерального продюсера рекламного агентства «Moon» - Дмитра Андреева, який поділився досвідом організації бізнесу в Україні з позиції стратегічного підходу за напрямками діяльності (<https://cutt.ly/O8bZG3E>). 21.09.22р. лекція історика Національного заповідника «Гетьманська столиця» А. Грабовець «Андрій Розумовський - Батуринські сторінки життя» (<http://bit.ly/3EOpfQ2>). В позанавчальний час залучено професіоналів-практиків у форматі круглих столів та семінарів: начальника відділу експертизи та сертифікації товарів Вінницької торгово-промислової палати Бабій М.; експерта-товарознавця ТОВ «Незалежна судова експертиза та оцінка» Арашина О. в межах студентського круглого столу на тему «Сфери використання товарознавчих експертиз» (<https://cutt.ly/U8bZ6wf>). - співзасновницю інтерактивної бізнес-школи Scale Т. Шалиги, проф. кафедри екологічного менеджменту та підприємництва Київського національного університету імені Т. Шевченка М. Бердар, радника Асоціації митних брокерів України Е.Іванченко, керівницю Інноваційного центру Первомайського навчально-наукового інституту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова Л. Філіпішиної в межах науково-практичного круглого столу «Підприємницька діяльність в Україні: аспекти інтеграції викликів практики та перспектив науки» (<http://bit.ly/41QotMz>). - д.т.н., професорку Ягелюк С. в межах науково-практичного семінару «Наукові інструменти в торгівлі та виробництві: практичні кейси досліджень», де студенти мали можливість ознайомитись з можливостями сучасних товарознавства та митної справи (<https://cutt.ly/o8bVfYY>). Проте аналіз проведених заходів свідчить про недостатню залученість саме до аудиторних занять з основних ОК за професійним спрямуванням.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

В процесі експертизи з'ясовано, що університет створює певні умови для професійного розвитку викладачів, що визначається Положенням про підвищення кваліфікації (стажування) науково-педагогічних працівників НАУ (<https://cutt.ly/58botDB>). Цим положенням визначено процедуру визнання результатів та передбачено формування план-графіків підвищення кваліфікації (приклад надано у відповідь на запит: <blob:https://office.nau.gov.ua/a4b0472e-2f32-47e9-9661-d8e897cfcd9c>). Викладачі кафедри, які долучені до реалізації ОП «Підприємництво та бізнес-технології» проходять підвищення кваліфікації та стажування. Так, к.е.н., доцент В.Командровська, к.е.н., доцент О.Школенко, к.е.н., доцент О. Чернишов з 30 січня по 10 лютого 2023 року пройшли програму підвищення кваліфікації працівників закладів освіти з курсу «Створення та розвиток ІТ-продуктів» та отримали відповідні сертифікати (<https://cutt.ly/h8boXB9>). Також доцент О. Школенко та гарант ОП В. Командровська пройшли підвищення кваліфікації за програмою «Інноваційне підприємництво й управління стартап-проектами». Результати цих та інших стажувань та підвищень кваліфікації оприлюднені в профілях викладачів за покликанням: <https://cutt.ly/P8UWunY> Сприяння науковому розвитку НПП відбувається також шляхом реалізації Положення про рейтингове оцінювання діяльності НПП НАУ (<https://cutt.ly/S8b8sK4>). Проте інформації про результати такого рейтингування не оприлюднено, хоча це передбачено п. 4.17 відповідного Положення, яке прийняте ще у 2019 році. На зустрічі адміністрація ЗВО дала пояснення, що автоматизована система рейтингу знаходиться на дослідному етапі. Також слід зазначити, що не доступними на момент експертизи були показники рейтингу викладачів НАУ згідно SCOPUS та Google Scholar (<https://cutt.ly/U8b4CWL>). На сьогодні, перелік курсів підвищення кваліфікації, педагогічної майстерності тощо, які пропонує внутрішньоуніверситетська система орієнтований, здебільшого, на зовнішніх слухачів, тому НПП кафедри економіки та бізнес-технологій здійснюють підвищення кваліфікації за межами університету в рамках довгострокового та короткострокового підвищення кваліфікації (стажування) в Україні та за кордоном. Довгострокове підвищення кваліфікації (стажування) НПП кафедри економіки та бізнес-технологій здійснюється відповідно до «Плану-графіка» підвищення кваліфікації (стажування) НПП факультету економіки та бізнес-адміністрування на навчальний рік. Для формування «Плану-графіка» завідувач кафедри складає список НПП кафедри, які мають пройти підвищення кваліфікації (стажування) у навчальному році, та передає його до деканату факультету. Декан факультету за поданням завідувачів кафедр готує «План-графік», який розглядається на Вченій раді факультету та передається до навчально-методичного відділу НАУ для подальшого його узгодження.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

У ЗВО передбачено конкурси щодо впровадження інноваційних інформаційних комплексів, що регламентуються відповідним Положенням <https://cutt.ly/c8QuKIV>. Фактів стимулювання за результатами такого конкурсу НПП за досліджуваною ОП не виявлено. На зустрічі із адміністративними підрозділами начальник навчально-методичного відділу запевнив що для розвитку викладацької майстерності ЗВО укладено угоду із Університетом менеджменту освіти Національної Академії педагогічних наук. Також у звіті вказано що для стимулювання розвитку викладацької майстерності проводяться конкурси підручників, монографій, навчальних посібників <https://cutt.ly/M8QuOfG>. Проте за вказаним покликанням крайні результати такого конкурсу представлені за 2019 рік. Також у ЗВО діє Центр мовної сертифікації та англійської освіти (<https://cutt.ly/h8nriw3>), що дозволяє НПП покращувати рівень знань іноземних мов. Так зокрема пропонуються курси фахової англійської мови (<https://cutt.ly/x8nrmo0>). У звіті СО

вказано, що зокрема НННО пропонує програми підвищення кваліфікації, сприяють розвитку викладацької майстерності <https://cutt.ly/f8QuVgN> завдяки створенню Центру підвищення кваліфікації <https://cutt.ly/C8Qu15R>. Проте прикладів участі НПП за досліджуваною ОП не надано. Окрім того запропонований перелік курсів (<https://cutt.ly/48b57BY>, <https://cutt.ly/S8b6awI>) не стосується вказаної ОП. Викладачі кафедри та здобувачі освіти мають можливість публікації власних наукових здобутків у науковому збірнику «Проблеми системного підходу в економіці» (<http://www.psaе-jrnl.nau.in.ua/>), який входить до переліку фахових видань категорії «В», в т.ч. за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Документом, що регулює стимулювання наукової активності, є «Положення про преміювання працівників» <https://cutt.ly/r8b7Mv1>. На зустрічі із адміністрацією ЗВО запевнили, що у 2022 році на преміювання виділено 1,5 млн.грн. Так, зокрема грошову винагороду у вигляді премії за підвищення продуктивності праці періодично отримувала доцент кафедри В. Командровська, за роботу у приймальній комісії О. Назаренко. У ЗВО практикується виплата у розмірі 5 000 (п'яти тисяч) гривень за впровадження в освітній процес власних наукових досліджень, результати яких були опубліковані у вигляді фахової публікації (статті), що індексується у наукометричних базах даних Scopus, Web of Science Core Collection. Даний факт підтверджено на зустрічах проректором, викладачами кафедри та працівниками сервісних служб. Так, таку винагороду отримали у вигляді премії доц. Школенко О. та В. Командровська.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

1. Більшість залучених викладачів в цілому відповідають за академічною кваліфікацією та освітою ОП, відповідні підвищення кваліфікації більшості НПП підтверджено свідоцтвами та сертифікатами. 2. Процедури добору викладачів є прозорими та публічними. Укладені договори про співпрацю з роботодавцями та озвучена ними готовність до співпраці дозволяє стверджувати про перспективи даної ОП. 3. Участь окремих викладачів, залучених до реалізації ОП, в Українській асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти сприяє підвищенню їх фахового рівня та набуття практичних навичок в сфері підприємництва та бізнес-технологій. 4. ЗВО створює систему стимулювання професійному розвитку викладачів та сприяє розвитку викладацької майстерності, використовуючи матеріальні та моральні методи стимулювання.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Низький рівень міжнародних публікацій НПП та мовної підготовки. Так, у розділі 1 вказано що, особливістю (унікальністю) ОП вбачається вивчення організації підприємницької, торговельної та біржової діяльності (акцент на товарні біржі) з огляду на застосування інноваційних бізнес-технологій в контексті вітчизняного та зарубіжного досвіду. Вивчення зарубіжного досвіду є неможливим без знань іноземної мови, тому рекомендовано активізувати співпрацю з іноземними вченими, зокрема, у вигляді спільних публікацій у журналах, що індексуються БД Scopus та WoS, фахових публікацій в контексті ОК та удосконалити мовну підготовку викладачів, сприяти отриманню сертифікатів, підтверджуючих знання іноземної мови на рівні, не нижче В2. Окремі НПП не виконують чотири і більше пп. Ліцензійних умов, а саме: Дишлева С. М. (ОК «Фахова іноземна мова»), Кузьміна О. В. (ОК «Інформаційно-комунікаційні системи та технології»), Григоренко І. В. (ОК «Товарознавство»), Ковтонюк І. Ю. (ОК «Теорія ймовірностей і математична статистика»), Семенова Д. О. (ОК «Організація біржової торгівлі», «Технічне регулювання»), Скібіцька Л. І. (ОК «Академічне письмо»). Переліченим НПП рекомендовано посилити критерії професійної активності відповідно до Ліцензійних умов до 2024 рр. ЗВО рекомендовано посилити контроль за дотриманням пп. Ліцензійних умов при закріпленні викладача за окремими освітніми компонентами. Окремі ОК забезпечуються НПП, професійна діяльність (наукова діяльність, стажування, підвищення кваліфікації) яких не відповідає змісту відповідних ОК, а саме: ОК «Соціальна відповідальність бізнесу», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємницьких структур» (доц. Долгова Л. І.), ОК «Організація діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур» (Мирошниченко Г. Б.), ОК «Технології інвестування в підприємстві» (доц. Назаренко О. П.), ОК «Технічне регулювання» (Семенова Д.О.) ОК «Торговельне підприємництво» (доц. Чернишов О.Ю.) Рекомендується посилити наукову діяльність та ЗВО включити до плану підвищення кваліфікації за профільними програмами зазначених НПП. Низький рівень залученості фахівців-роботодавців безпосередньо до аудиторних занять. Слід систематично (мінімум 2-3 рази в семестр) залучати фахівців-практиків до аудиторних занять (в т.ч. представників ТОВ «Українська Універсальна Біржа» до ОК «Біржовий ринок», «Організація біржової торгівлі», «Біржова електронна торгівля», представників «ВАКЦ» до ОК «Інформаційно-комунікаційні системи та технології», представників ТОВ «Оптіма-Трейдінг» до ОК «Організація діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур», «Торговельне підприємництво» та інших), що передбачено укладеними угодами та підтверджено їх готовністю на зустрічах. У ЗВО не передбачена власна програма підвищення кваліфікації викладачів для розвитку їх професійних навичок та педагогічної майстерності. Рекомендовано посилити роботу щодо формування таких курсів власними можливостями або у співпраці із іншими ЗВО.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Освітня програма в достатній мірі відповідає якісним характеристикам за підкритеріями 6.2-6.6 та частково по підкритерію 6.1: кваліфікація викладачів в більшості відповідає дисциплінам, що викладаються, та забезпечує досягнення цілей та програмних результатів навчання, процедури конкурсів на посади забезпечують потрібний рівень професіоналізму, роботодавці та інші стейкхолдери залучені до освітнього процесу. Беручи до уваги всю цілісність встановлених фактів (сильних сторін, позитивних практик, слабких сторін, недоліків) та їх контексту, такі чинники, як принципи поваги до автономії закладу, врахування контексту та позицій стейкхолдерів, відносний вплив недоліків на відповідний аспект якості освітньої програми та наявність в закладі підходу, орієнтованого на вдосконалення, експертна група вважає можливим стверджувати про наявність загалом відповідності освітньої програми критерію 6 при наявності недоліків, що не є суттєвими.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

ОП “Підприємництво та бізнес-технології” реалізується на основі матеріально-технічного забезпечення НАУ загалом, Факультету економіки та бізнес-адміністрування, та кафедр економіки та бізнес-технологій зокрема, що було підтверджено оглядом МТБ, під час якого було продемонстровано: по-перше, приміщення та ресурси Науково-технічної бібліотеки НАУ (приміщення, оснащене пандусами, Wi-Fi, доступом до електроживлення через розетки); читальні зали; простір неформальної освіти “CleverSpace”, оснащений мультимедійною технікою, кріслами-мішками, де проводять різні заходи для здобувачів; комп'ютерний клас з принтером; періодичні видання економічного спрямування (Економіка України, Фінанси України тощо); по-друге, Медичний центр НАУ, де передбачена медична допомога / консультації амбулаторно-поліклінічного профілю для учасників освітнього процесу НАУ; по-третє, Центр харчування, який складається з кафе, їдальні, буфетів; по-четверте, Центр культури та мистецтв з глядацьким залом на 1,5 тис. посадкових місць, гримерними та репетиційними залами; по-п'яте, кабінети, в яких проходять лекційні/практичні заняття та інші зустрічі у межах реалізації ОП (Зала засідань ФЕБА, лабораторія з комп'ютерами та проектором, лекційні та практичні з проекторами, закріплені за кафедрою економіки та бізнес-технологій). Серед програмних продуктів, які використовуються під час викладання ОК за цією ОП, передбачено використання: Google Workspace for Education's Teaching and Learning Upgrade, Zoom Meetings for Education, MS Word, MS Excel, MS PowerPoint, Microsoft FrontPage Google, інструментів для візуалізації даних, інтерактивних дошок (Padlet, Drawchat, Jambord), TorgSoft, QD Professional, MOffice (документи додат. запиту). У кабінетах, закріплених за кафедрою, після заміни вікон ведуться приготування до ремонтних робіт (Експлуатаційно-ремонтна дільниця НАУ, <https://cutt.ly/x8TLgHpD>). Студентське містечко НАУ знаходиться біля навчальних корпусів і складається з 11 гуртожитків, паспортного столу, готельного блоку (<https://cutt.ly/k8TdHpD>). За словами С.Ю. Тімкіної, проректора з гуманіт. політики та інновацій, в гуртожитках НАУ, побудованих за різними типами, живуть не тільки здобувачі, але й викладачі. Представники фокус-групи здобувачів підтвердили, що потреби у гуртожитку на поточний момент в них немає. Начальниця планово-фінансового відділу (Н.І. Слободян) зазначила, що на початку календарного року кожен структурний підрозділ (факультет, кафедра) формує запити щодо необхідних для забезпечення освітнього процесу матеріальних ресурсів, які потім узагальнюються та у межах наявних коштів задовольняються. Доступ до навчально-методичного забезпечення ОК реалізується через Google Classroom (демонстрація під час резервної зустрічі) та Репозитарій НАУ (<https://er.nau.edu.ua/>). ЕГ підсумовує, що наявні матеріально-технічні, фінансові ресурси НАУ й навчально-методичне забезпечення ОП “Підприємництво та бізнес-технології” забезпечують досягнення визначених цілей та ПР навчання.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

НАУ забезпечує вільний доступ всіх учасників освітнього процесу у межах ОП “Підприємництво та бізнес-технології” до: нормативних документів загалом у ЗВО через сайт (<https://nau.edu.ua/ua/>); методично-навчального забезпечення (огляд МТБ, через Google Classroom, Репозитарій НАУ); електронних копій документів наукового, освітнього й методичного призначення, створених викладачами, співробітниками, аспірантами, студентами НАУ (Репозитарій НАУ, <https://er.nau.edu.ua/>); актуального розкладу на сайті ФЕБА (<https://cutt.ly/s8UedGQ>); бібліотечних послуг, зокрема реєстрації в бібліотеці, консультації, антиплагіатної перевірки (StrikePlagiarism, <https://cutt.ly/V8Y6ITg>), доступу до наукометричних баз Scopus, Web of Science, ScienceDirect (огляд МТБ, <https://www.lib.nau.edu.ua/>). За словами завідувача кафедри економіки та бізнес-технологій (О.В. Чумак), щорічно кафедрою організовується Міжн. наук.-практ. конференція “Сучасні проблеми економіки та бізнесу”. Залучення здобувачів до конференції (10-11 листопада 2022 р.) підтверджується їхніми тезами (О.Б. Школенко, Р.І. Дорошук “Стратегічний підхід до управління фін. ризиками діяльності підприємства”, В.В. Янчарук “Тенденції розвитку підприємництва в Україні”, <https://cutt.ly/Z8Ys1ST>). Під час інтерв'ювання здобувачів освіти, Р.І. Дорошук, студентка 4 курсу, зазначила про свою активну участь у конференціях, доказом чого є оприлюднені праці на Репозитарії НАУ

(<https://cutt.ly/V8TnWS7>, <https://cutt.ly/o8TnIlz>). Участь здобувачів освіти в конкурсах підтверджується оприлюдненими документами на сайті ФЕБА (<https://cutt.ly/z8YaFNK>). Наприклад, 17.11.2022 року команда, в складі якої була студентка цієї ОП (Г. Галавська), з проектом “Апсайклінг як соціальний бізнес” отримала перемогу у номінації “За кращу інноваційну розробку”. На момент проведення акредитації навчальний процес за ОП “Підприємництво та бізнес-технології” відбувається дистанційно через сервіс “Google Meet”. Доступ до зустрічей здобувачі отримують через Google Classroom. На території НАУ є безоплатний доступ до Wi-Fi, що підтвердили представниками різних фокус-груп. На сайті ФЕБА у розділі “Наука” → “Конференції” → “Конференція ПОЛІТ” (<https://cutt.ly/G8UwXkx>) розміщено запрошення на відповідну конференцію 2022 року, що вже не є актуальним. Здобувачі освіти можуть платно публікувати статті у фахових виданнях НАУ категорії Б (“Проблеми системного підходу в економіці” (<http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/>), Збірку наукових праць). ЕГ підсумовує, що НАУ забезпечує безоплатний доступ до необхідної інфраструктури та інформаційних ресурсів учасникам освітнього процесу у межах ОП, сприяє залученню здобувачів освіти до участі у конференціях. Але з огляду на наповнення сайту ФЕБА ЕГ рекомендує розміщувати актуальні запрошення на конференції, а також для підвищення рівня публікаційної активності ЕГ рекомендує створити для здобувачів освіти систему пільгових умов щодо публікацій у фахових виданнях НАУ.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

У структурі НАУ передбачений Відділ безпекової діяльності (<https://cutt.ly/d8UuszRl>), основним завданням якого є забезпечення надійності охорони службових приміщень навчальних корпусів, гуртожитків та інших об'єктів університету та недопущення правопорушень на території ЗВО. Працівники Відділу керуються Інструкцією про пропускний та об'єктовий режим у НАУ (<https://cutt.ly/o8UsToJ>). У корпуси НАУ особи без пропуску не можуть зайти через встановлену систему турнікетів (огляд МТБ). Пропускна система діє і в гуртожитках, для зручності чого в різних гуртожитках НАУ використовують пропуски різного кольору. У гуртожитках є інформаційні стенди, присвячені безпечній поведінці під час виникнення надзвичайних ситуацій (Відео про гуртожиток, надані додатково). За словами проректора з гуманіт. політики та інновацій (С.Ю. Тімкіна) в 3-х гуртожитках НАУ організовані Студентські пункти незламності, де студенти можуть підзарядити свої пристрої, попиту чаю та зігрітися. За словами Н. Хорошак, заст. голови студради гуртожитку №6, перевірка кімнат і порядку відбувається щотижня, періодично приїжджає служба дезінфекції. За словами завідувача кафедри економіки та бізнес-технологій (О.В. Чумак), оскільки НАУ проектувався як стратегічний об'єкт, то від початку будувалися потужні укриття на випадок різного роду загроз. Під час огляду МТБ були продемонстровані 2 укриття (під Загальним центром харчування та Центром культури та мистецтв), забезпечені питною водою, аптечками, місцями для сидіння, столами, Wi-Fi, вбиральнями, вогнегасниками, позначками “Вихід”, що підтверджується і наданими додатково відео про них. Під час огляду МТБ було продемонстровано, що в кожному кабінеті, де проходять зустрічі чи заняття, наявним є вогнегасник. За словами проректора з гуманіт. політики та інновацій (С.Ю. Тімкіна) для дотримання учасниками освітнього процесу НАУ ділового етикету діє “Пам'ятка щодо зовнішнього охайного вигляду учасників освітнього процесу НАУ” (<https://cutt.ly/g8UassJ>), яка передбачає дотримання певних правил щодо макіяжу, одягу, стилю учасників освітнього процесу. Система охорони має реагувати на порушення визначених Пам'яткою правил: в 1 раз – попередженням, у 2 раз – недопуском до приміщень НАУ. Якщо учаснику освітнього процесу необхідна термінова медична допомога в охорони є чітка інструкція у таких випадках: викликати швидку і повідомити Медичний центр, працівники якого можуть надати першу допомогу швидше, що було підтверджено словами головного лікаря Медичного центру НАУ (В.О. Петлін). В НАУ передбачена психологічна підтримка учасників освітнього процесу, можливість звернення до якої передбачена на сайті НАУ (<https://cutt.ly/X8UDPIa>). За результатами зустрічей з представниками різних фокус-груп, огляду МТБ і наданих додатково матеріалів ЕГ підсумовує, що освітнє середовище НАУ є безпечним для життя та здоров'я учасників освітнього процесу у межах реалізації ОП “Підприємництво та бізнес-технології”.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Представники фокус-групи здобувачів освіти підтвердили власну обізнаність щодо процесу організації освітнього процесу через Google Class та наявного супровідного матеріалу щодо лекційного матеріалу, навчально-методичного забезпечення та практичних завдань. Основними інформаційними джерелами є сайт НАУ (<https://nau.edu.ua/>) та сайт ФЕБА (<http://feba.nau.edu.ua/>). На сайті НАУ можна знайомитися з анонсами подій за місяцями поточного року (<https://nau.edu.ua/ua/event/>). На сайті ФЕБА у розділі “Розклад” (<https://cutt.ly/u8U7g8W>) розміщений розклад занять 2 семестру 2022-2023 н.р. Через Google Calendar викладачі запрошують студентів до курсів/занять, встановлюють дедлайни здачі робіт, сповіщення про які здобувачі отримують через власні електронні скриньки. За словами К. Ковальської, голови наук.напрямку студради ФЕБА та студентки цієї ОП, питання, які виникають у здобувачів вирішуються через куратора чи обговорюються під час кураторських годин. За словами в.о. голови студради ФЕБА, С. Думбрави, для студентів 1 курсу проводять ознайомчі зустрічі, доказом чому є інформація про “Тиждень першокурсника ФЕБА” (<https://cutt.ly/n8IqqOT>). Під час огляду МТБ були продемонстровані інформаційні стенди кафедри економіки та бізнес-технологій для здобувачів і абітурієнтів. За словами Н. Хорошак, заст. голови студради гуртожитку №6, інформацію щодо гуртожитків поширюють у телеграм-каналах і розвішують на першому поверсі гуртожитку на спеціальних стендах. За словами Голови студради НАУ, А.В. Коваленко, комунікація зі здобувачами освіти підтримується через telegram-чати (у кожного Факультету є свій канал); за словами в.о. голови студради ФЕБА, С. Думбрави, здобувачі можуть написати на електронну пошту із власними питаннями, що їх

турбують, а більш зосереджена комунікація забезпечується постійним зв'язком через старост груп. На сайті ФЕБА передбачена окрема сторінка “Студентська рада” (<https://cutt.ly/m8UH8LS>), де вказана відповідна контактна інформація (Instagram, Telegram, Tik-Tok, Чат ФЕБА). За словами С.Ю. Тімкіної, проректора з гуманіт. політики та інновацій, з поточного навчального року студенти отримують студентський із вбудованим чіпом, який дозволяє їм користуватися громадським транспортом на пільгових умовах. За необхідності студенти 2,3,4 курсів можуть поміняти свій старий студентський на новий за додаткову плату. ЕГ підсумовує, що НАУ забезпечує здобувачів освіти, які навчаються за ОП “Підприємництво та бізнес-технології”, різними видами підтримки на належному рівні. ЕГ рекомендує на сторінці сайту ФЕБА “Студентське самоврядування” (<https://cutt.ly/68UXjYT>) вчасно поновлювати інформацію (наразі оприлюднена інформація за 2019 рік), а також виокремити на сайті ФЕБА у розділі “Студенту” окремий підрозділ зі структурованою довідковою інформацією щодо найпоширеніших питань, що виникають у студентів (отримання довідок, переведення на індивідуальний план, переведення на заочну форму навчання, поселення у гуртожиток, втрата пароля від аккаунта тощо).

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

НАУ забезпечує сприятливі умови для реалізації права на освіту особам з особливими освітніми потребами. За словами гаранта (В.Є. Командровська) на ОП “Підприємництво та бізнес-технології” осіб з особливими потребами серед здобувачів вищої освіти немає. Задля створення безбар'єрного навчального простору через задоволення широкого діапазону освітніх, інформаційних та соціальних потреб осіб з особливими потребами та інклюзією в НАУ передбачені такі можливості та зручності як: 1) матеріальні ресурси, які полегшують доступ та перебування осіб з особливими потребами у приміщеннях (наявність пандусів у корпусах і гуртожитках, ліфтів (в т.ч. вантажних), спеціалізованих вбиралень, спеціальних позначок для пошуку цих вбиралень); 2) дистанційний доступ до інформації та можливість замовлення дистанційних послуг (навчально-методичний матеріал у Google Classroom; Репозитарій НАУ; дистанційні послуги бібліотеки (реєстрація онлайн, електронне доставлення фрагментів документів, оформлення списків літератури тощо); 3) нормативне регулювання питань, що стосуються навчання осіб з обмеженими можливостями (Розділ сайту “Забезпечення інклюзивної освіти” (<https://cutt.ly/k8Idp5Z>)). Концепцією організації інклюзивного навчання в НАУ чітко перераховані шляхи впровадження інклюзивної освіти у ЗВО, в т.ч. і забезпечення архітектурної безбар'єрності університетського містечка (пандуси, туалети, ліфти, звукові сигнали, позначки тощо) та залучення, за потреби, батьків здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами до участі в освітньому процесі для підвищення його ефективності (<https://cutt.ly/I8Iff9M>). Зі свого боку, Розпорядженням “Про закріплення аудиторій для осіб з особливими освітніми потребами під час освітнього процесу” за різними факультетами закріплені аудиторії для здійснення освітнього процесу, до якого залучені особи з особливими потребами (<https://cutt.ly/g8IgdUo>). За словами завідувача кафедри економіки та бізнес-технологій (О.В. Чумак), якщо в групі є здобувач, що має обмежені можливості, то заняття проходять на 1-му поверсі для всієї групи. ЕГ підсумовує, що НАУ забезпечує організацію освітнього процесу для осіб з особливими потребами на належному рівні та відповідні умови для доступу й перебування таких осіб у приміщеннях НАУ.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Інтерв'ювання зі здобувачами вищої освіти підтвердило їхню обізнаність щодо моделі поведінки під час виникнення конфліктних ситуацій, хоча, за їхніми словами, подібних випадків не траплялося. Зокрема, В. Янчарук, студент 2 курсу, зазначив, що, якщо виникають конфліктні ситуації у гуртожитку необхідно звернутися до старости гуртожитку чи його замісника, чи до служби безпеки Студмістечка. За словами Р. Дорошук, студентки 4 курсу, за необхідності анонімно звернення можна написати на Скриньку довіри, доступ до якої є вільним через сайт НАУ. За словами в.о. голови студради ФЕБА, С. Думбрави, якщо виникає питання про недоброчесність студента, про порушення порядку внутрішнього проживання у Студмістечку, такі питання виносяться на Збори, де присутні представники адміністрації НАУ, представники студентського самоврядування, гуртожитку, профкому ФЕБА, та безпосередньо сам порушник, які мають в процесі обговорення прийти до висновку. ЕГ підтверджує наявність на сайті НАУ: 1) Скриньки довіри (<https://cutt.ly/B8ImPpI>); 2) нормативних документів, що регулюють питання, пов'язані із профілактикою або мінімізацією наслідків від виникнення конфліктних ситуацій між учасниками освітнього процесу (Антикорупційна програма НАУ (<https://cutt.ly/L8Imouc>), Положення про організацію внутрішньої службової перевірки в НАУ (<https://cutt.ly/38IQf7Q>)); 3) Відділ з питань запобігання та виявлення корупції (<https://cutt.ly/Z8IQW33>), який керується відповідним Положенням (<https://cutt.ly/Z8IQPq9>), в якому одним з основних завдань функціонування цієї структурної одиниці НАУ визначено додержання вимог антикорупційного законодавства та антикорупційної програми НАУ, підготовка, забезпечення та контроль за здійсненням заходів із запобігання та виявлення корупції; 4) інформації про Комісію з профілактики правопорушень (<https://cutt.ly/P8IQ4zy>). ЕГ підсумовує, що в НАУ передбачена чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій, а всі учасники освітнього процесу демонструють належний рівень щодо поінформованості як діяти у таких випадках.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Позитивними практиками та сильними сторонами у межах критерію 7 для ОП «Підприємництво та бізнес-технології» ЕГ визначає: простір неформальної освіти «CleverSpace» в приміщенні Науково-технічної бібліотеки НАУ, де проводять різні заходи для здобувачів (оснащене мультимедійною технікою, кріслами-мішками, фліпчартами, кавоваркою); Медичний центр НАУ, де викладачі чи студенти, пріоритетно перед зверненнями населення, мають можливість отримати медичну допомогу амбулаторно-поліклінічного профілю; Центр культури та мистецтв з глядацьким залом на 1,5 тис. посадкових місць та репетиційними залами, де можна організувати додаткові тренування чи репетиції; залучення здобувачів освіти до участі у конференціях і конкурсах, що підтверджується тезами та сертифікатами з сайту НАУ; чинність «Пам'ятки щодо зовнішнього охайного вигляду учасників освітнього процесу НАУ» для всіх учасників освітнього процесу задля сприяння набуттю здобувачами освіти базисів ділового етикету; наявність Студентських пунктів незламності у 3-х гуртожитках НАУ, де студенти можуть підзарядити свої пристрої, попити чаю та зігрітися.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Наявність неоновленої інформації щодо активностей студентського самоврядування та конференцій, які плануються, на сайті ФЕБА. Рекомендовано у розділі «Наука» → «Конференції» розмішувати дані про конференції, які плануються, та, які вже відбулися, а також вчасно поновлювати інформацію на сторінці сайту ФЕБА «Студентське самоврядування». Відсутність систематизованої подачі довідкової інформації про найпоширеніші питання здобувачів освіти. Рекомендовано виокремити на сайті ФЕБА у розділі «Студенту» окремий підрозділ зі структурованою довідковою інформацією щодо найпоширеніших питань, що виникають у студентів.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Беручи до уваги всю цілісність встановлених фактів та їхнього контексту, наявності позитивних практик і можливостей (простір неформальної освіти «CleverSpace», Медичний центр, Центр культури та мистецтв, Студентські пункти незламності, «Пам'ятка щодо зовнішнього охайного вигляду учасників освітнього процесу НАУ», активне залучення здобувачів освіти до участі у конференціях і конкурсах, студентські квитки з вбудованими чіпами) ЕГ вважає можливим стверджувати про наявність загалом відповідності ОП критерію 7 за наявності недоліків (неоновлена інформація у деяких розділах сайту ФЕБА, відсутність структурованої подачі довідкової інформації на сайті ФЕБА щодо найпоширеніших питань здобувачів), які не є суттєвими, та, які можна усунути через реалізацію відповідних рекомендацій протягом навчального року.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичності перегляду ОПП регулюються відповідними документами, структурований перелік яких наведено в закладці «Документація системи забезпечення якості університету» за покликанням <https://cutt.ly/68ntQ9K>. Серед документів, які регулюють процедури розроблення, затвердження та перегляду ОП є такі: Положення про систему забезпечення якості ВО та освітньої діяльності НАУ (<https://cutt.ly/28nyzuX>), Положення про освітні програми (<https://cutt.ly/78m4JfT>), ПОЛОЖЕННЯ про Раду з якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (<https://cutt.ly/V8m4NZo>), Положенням про організацію освітнього процесу в НАУ (<https://cutt.ly/L8m45gp>). Уперше ОП «Підприємництво та бізнес-технології» підготовки бакалаврів у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність було розроблено у 2018 році. Нову ОПП затверджено Вченою Радою НАУ (протокол №3 від 20 березня 2019 року) та введено в дію Наказом ректора № 139/од. від 22 березня 2019 року. У 2021 році відбулося ґрунтовне оновлення змісту та структури ОПП із залученням провідних фахівців у сфері бізнесу та бізнес-освіти, зокрема: директора Української асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти Горохової Л.П., директора ТОВ «Тревел енд маркетинг» Артюшевської В.М., генерального директора Спільки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України В.М.Биковця, а також провідні НПП кафедри економіки та бізнес-технологій. Пропозиції щодо удосконалення ОП можна подати за допомогою звернення за покликанням <https://cutt.ly/z8m9Mlc> або на електронну пошту у розділі «Проекти освітніх програм» (<https://cutt.ly/h8m4lar>). Проте проекту на 2023 рік не оприлюднено. Так у 2022 році згідно з наказом т.в.о. ректора № 063/од від 09.02.2022 р. «Про щорічний перегляд

освітньо-професійних програм» було внесено зміни щодо обов'язкових компонент, а саме: замінено ОК 38 Організація праці підприємця на ОК 38 Бізнес-технології авіаційних підприємств; у зв'язку із зміною форми підсумкової атестації на бакалаврську роботу змінено Виробничу практику на Переддипломну практику (Витяг з протоколу №6 від 12.05.2022р. <https://cutt.ly/68m8Q5y>). Як зазначила на онлайн зустрічах гарант ОП – Командровська, члени проектної групи здійснюють моніторинг провадження освітньої діяльності за ОП. Однією із важливих процедур моніторингу ОП є опитування здобувачів освіти. Проте, опитування роботодавців і викладачів не проводяться.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Участь студентського самоврядування у процедурах внутрішнього забезпечення якості ОП затверджена у Статуті НАУ, що сприяє виявленню слабких та підсиленню сильних сторін ОП та інформує та мотивує здобувачів ВО до участі в опитуваннях та анкетуванні. На рівні університету та кафедри економіки та бізнес-технологій проводиться опитування здобувачів та оцінка рівня внутрішньої системи забезпечення. Здобувачі ВО безпосередньо також залучаються до вдосконалення ОП, що було підтверджено на онлайн-зустрічі з експертною групою як самими здобувачами ВО за цією ОП (Зустріч 4), так і представниками студентського (громадського) самоврядування ЗВО та факультету економіки та бізнес-адміністрування (Зустріч 5). Рівень залученості студентів до розробки і перегляду ОП визначається на підставі анкетування (<https://cutt.ly/v8m7m51>), результати якого використовуються при переглядах ОП. Із проведеного аналізу Університетом, зазначено, що проведений моніторинг показав: На думку 67,8% здобувачів викладачі мають високий рівень викладання освітніх компонент, 90,9% відзначили значимою пропоновану викладачем інформацію для майбутньої професійної діяльності. 30% оцінили рівень задоволеності ОП як високий, 54% оцінили рівень задоволеності ОП як достатній. Проте наведені дані не відображають рівень задоволеності в межах окремих ОП. Здобувачка освіти Дорошук Руслана була долучена як представник здобувачів до обговорення на відповідне засідання, та зазначила, що редакція 2022 року відповідає студентоцентричному підходу і забезпечує якісну підготовку за даною програмою ((Витяг з протоколу №6 від 12.05.2022р. <https://cutt.ly/68m8Q5y>).

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Роботодавці залучені до процесу періодичного перегляду ОП через діяльність Ради роботодавців, діяльність якої регулюється відповідним положенням (<https://cutt.ly/q8bAcXG>). Відповідно до цього положення здійснюються зустрічі та відповідне обговорення змін та рекмеодації до ОП два рази в рік. Рада роботодавців створена розпорядженням №124 від 22.11.21р., до складу якої входить 20 представників бізнесу та 4 представники органів державної влади (<https://cutt.ly/I8bO1f3>). Проте на початку 2023 року склад ради роботодавців скорочено до 10 осіб. Перше засідання Ради роботодавців факультету економіки та бізнес-адміністрування, де реалізується ОП, відбулось 16 листопада 2021 року (<https://cutt.ly/Q8bICOW>). До формування проекту ОП «Підприємництво та бізнес-технології» 2021 року було долучено керівника секретаріату Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України Забловського А.В. та директора ТОВ «Конто ЮА сервіс» Подорожного О.О. (<https://cutt.ly/D8bSIaK>). За результатами обговорення в ОП було враховано відгуки та пропозиції Голови ГО «Платформа інноваційного партнерства» А. М. Заїкіна, віце-президента асоціації «Укравіапром» О. Ю. Суровцева, директора ПП «Укрсповтари» О. І. Півторака, генерального директора спілки підприємців В. М. Биковця, директора ГО УАМБРО Горохової Л. П., з рецензіями та відгуками яких можна ознайомитись за покликанням <https://cutt.ly/d8bGwbn>. На зустрічі із роботодавцями було підтверджено факт участі в обговоренні ОП та готовності до подальшої співпраці. Також роботодавці долучаються до обговорень у форматі засідань кафедри щодо вибіркового компоненту ОП. Так 10.01.22 року до обговорення долучились директор ТОВ «Тревел енд маркетинг ЛТД» В. Аргюшевська й директор ТОВ «Капсулар» О. Нагорний (член Ради роботодавців ФЕБА) (<https://cutt.ly/b8bJV85>). Як зазначалось на онлайн зустрічах, обговорення програмних результатів ОП та ОК проводилося на засіданнях кафедри. Так, 12.05.2022р. проведена зустріч, на якій обговорювались зміст та структура ОП, висловлювались пропозиції з удосконалення нормативної та вибіркової частин, які рекомендували врахувати в ОП на 2022 р. (<https://cutt.ly/68m8Q5y>). Участь роботодавців при започаткуванні та оновленні ОП регламентована п. 3.2, 3.3 Положення про систему забезпечення якості ВО та освітньої діяльності НАУ (<https://cutt.ly/28nyzuX>), п. 3.1.3 Положення про освітні програми НАУ (<https://cutt.ly/78m4JfT>), п. 4.1. Положення про раду роботодавців НАУ (<https://cutt.ly/a8QqHvQ>).

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Перший випуск за освітньою програмою «Підприємництво та бізнес-технології» відбувся у 2022 році. Зі слів гаранта (Резервна зустріч), з метою узагальнення інформації щодо кар'єрного шляху випускників та їх траєкторії працевлаштування відбувається усне опитування через кураторів академічних групи та відображення на сторінці кафедри професійних успіхів випускників (<https://cutt.ly/38QwZeU>). Результати моніторингу випускників 2022 року

за словами гаранта засвідчили наступне: 8 випускників знаходяться за кордоном, 5 осіб продовжили навчання на рівні «магістр» за ОП «Підприємництво та бізнес-технології», 2 особи продовжили навчання на рівні «магістр» за іншими ОП.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Оскільки ОП «Підприємництво та бізнес-технології» акредитується вперше, то і суттєвих недоліків в її реалізації виявлено не було. У ході здійснення процедур внутрішнього забезпечення якості освіти проектною групою та групою забезпечення ОП було проведено суттєву роботу у таких напрямках як: якість практичної підготовки – заключенні договори з підприємствами та організаціями про надання баз для проходження практики здобувачами ОП; вдосконалення процесу вибору дисциплін з розгорнутого списку вибіркових дисциплін; вдосконалення ОП у відповідності до процедури внутрішнього забезпечення якості вищої освіти; коригування списку програмних результатів навчання; встановлення стійких зв'язків між компетентностями, результатами навчання та компонентами освітньої програми; залучення до читання лекцій професіоналів-практиків. У НАУ діє Рада з якості (<https://cutt.ly/o8QeSSC>), за результатами засідань якої приймаються відповідні рішення та здійснюються заходи, спрямовані на розбудову Системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Так, зокрема за крайнім засіданням було прийнято рішення про імплементацію студентського опитування щодо викладачів до процедур рейтингування НПП. (<https://cutt.ly/h8QrwWr>).

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Оскільки акредитація є первинною, результатів акредитаційних експертиз зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, які беруться до уваги під час удосконалення ОП, немає. Проте кафедрою та адміністрацією ЗВО взято до уваги рекомендації, які були під час первинної акредитації ОП «Підприємницька діяльність в авіації» у 2020 році, а саме: пропозиції роботодавців під час обговорення ОП тепер оформлюються документально та оприлюднюються в на сайті НАУ <https://cutt.ly/X8QrNw6>, створено Раду роботодавців НАУ, діяльність якої висвітлюється на сторінці факультету (<https://cutt.ly/D8Qtrbs>) розроблено силабуси по всім освітнім компонентам. Повний опис реакції ЗВО надано у відповідь на запит: <blob:https://office.naqa.gov.ua/1d6c0344-9e5a-4d28-9435-d8bf87f94127>.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

За результатами онлайн зустрічей із адміністрацією ЗВО, викладацьким складом, здобувачами ОП, представниками окремих структурних підрозділів підтвердила наявність сформованої культури якості всіма учасниками освітнього процесу. Зміст культури якості проявляється у відповідальності, організованості, корпоративній підтримці, командній роботі та принципів взаємопідтримки та взаємоповаги. Під час проведення онлайн-зустрічей експертна група змогла переконатися в змістовній залученості усіх учасників академічної спільноти до процедур внутрішнього забезпечення якості освіти, що проявляється через процедури формування та обговорення проекту ОП на рівні кафедри, проведення опитування серед здобувачів та випускників щодо проблем реалізації освітнього процесу задля його вдосконалення. В ЗВО здійснюється системний моніторинг якості освіти з 2015 року, результати якого оприлюднюються (<https://cutt.ly/x8UmtFX>). Оприлюднення проектів освітніх програм здійснюється з 2019 року (<https://cutt.ly/48UmfyT>). Високий рівень культури якості також можна підтвердити різномірною системою: на рівні кафедри (засідання кафедри), на рівні факультету (засідання ради роботодавців, комісії із забезпечення якості освіти) на рівні університету (засідання науково-методичної ради <https://cutt.ly/T8UW4kc>, ради з якості <https://cutt.ly/C8UmIoU>). Результати таких засідань також надіслано у відповідь на запит (<blob:https://office.naqa.gov.ua/24577b14-30a0-4834-ae6e-f051c1653b0c>). Представники НПП інших ЗВО, де провадять освітню діяльність за відповідними ОП, залучаються до обговорення освітньої програми в цілому та читання окремих лекцій та проведення спільних наукових заходів. Сформована культура якості у ЗВО сприяє успішному розвитку освітньої програми. Так, свої пропозиції та відгуки до ОП надали: голова ГО «Платформа інноваційного партнерства» А. М. Заїкін, віце-президент асоціації «Укрвіапром» О. Ю. Суровцев, директор ІП «Укрґосптовари» О. І. Півторак, генерального директора спілки підприємців В. М. Биковця, директора ГО УАМБРО Горохової Л. П. Рецензентами ОП «Підприємництво та бізнес-технології» є керівник секретаріату Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України Забловський А.В. та директор ТОВ «Конто ЮА сервіс» Подорожній О.О. Результати моніторингу здобувачів з реалізації освітніх програм, організації освітнього процесу, якості освітньої програми відкрито публікується на сайті НАУ (<https://cutt.ly/v8QtLxr>, <https://cutt.ly/b8QtZst>) та випускової кафедри <https://cutt.ly/a8QtDay>.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

1. ЗВО дотримується визначених процедур розроблення, моніторингу та перегляду складових ОПП всіма учасниками освітнього процесу, враховуючи інтереси усіх зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів. 2. Налагоджені партнерські відносини з роботодавцями, студентським самоврядуванням сприяють оновленню цілей та змісту ОП відповідно до галузевих та регіональних запитів. 3. Створена та функціонує багаторівнева система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності. В університеті популяризується культура якості освіти, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

1. Виявлено відсутність проведення анкетування роботодавців. Рекомендовано, окрім обговорень на раді роботодавців факультету, також проводити періодичне опитування роботодавців щодо якості ОП та висвітлювати опрацьовані дані опитувань, 2. Зустріч із здобувачами освіти підтвердила їхню систематичну участь в опитуваннях стосовно якості ОП, але здобувачі не змогли надати конкретної відповіді, як саме були враховані результати їхнього опитування для покращення ОП. Рекомендовано посилити зворотний зв'язок зі здобувачами ВО після проведення анкетувань шляхом особистих зустрічей гаранта із здобувачами освіти з метою інформування їх щодо вжитих заходів за результатами опитування по завершенню або на початку семестру. 3. На сторінці кафедри в закладці "Історія успіху неможливо ідентифікувати випускників в межах ОП та їх кар'єрний ріст. Рекомендовано на вказаній сторінці в закладці "Історія успіху" вказувати назву ОП в описі випускників кафедри. 4. Аналіз опитувань не дозволяє оцінити рівень задоволеності за окремою ОП. Рекомендовано відкоригувати результати опитувань випускників щодо рівня задоволеності у відсотковому відношенні, оскільки подані результати не відповідають фактичним оцінкам. Результати опитувань "Викладач очима студента" рекомендовано подавати в межах окремої ОП.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

В НАУ є сформована та діюча система моніторингу, періодичного перегляду освітніх програм, залучення стейкхолдерів до оновлення змісту та складових ОП та інших процедур забезпечення якості освітньої діяльності, а також культури освіти. Враховуються зауваження та пропозиції зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів щодо вдосконалення ОП. Всі члени академічної спільноти дотримуються якості освітньої діяльності відповідно до регламентуючих документів та стандартів. Враховуючи наведені сильні сторони ОП з урахуванням наявних несуттєвих недоліків та наданих пропозицій, експертна група вважає, що ОП відповідає рівню В за критерієм 8. Існує відповідність ОП за підкритеріями 8.1, 8.5, 8.6, 8.7 та часткова відповідність за критерієм 8.2 (удосконалити представлення результатів опитувань в межах окремих ОП), 8.3 (відсутність опитувань роботодавців) та за критерієм 8.4 (низький рівень зв'язку кафедри та її випускників, тому рекомендуємо розробити програму кар'єрного шляху випускників за окремими ОП).

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

На офіційному сайті НАУ розміщені усі необхідні нормативно-правові документи, що регулюють права й обов'язки учасників освітнього процесу (<https://nau.edu.ua/>). Через закладку "Освітній процес" → "Організаційне та методичне забезпечення освітнього процесу" (<https://cutt.ly/68nPyAB>) відвідувач сайту НАУ може ознайомитися з: 1) Положеннями, які регулюють питання щодо: порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти; дуальної форми здобуття вищої освіти; формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти; порядку введення (поновлення) студентів, які навчалися у вищих навчальних закладах Донецької та Луганської областей, на навчання до НАУ; ректорського, директорського (деканського) контролю якості навчання студентів (<https://cutt.ly/D8nSIah>) тощо; 2) Методичними рекомендаціями щодо розроблення робочих програм, планування відкритих занять, розробки навчальних планів тощо (<https://cutt.ly/D8EzyF2>); 3) Наказами (<https://cutt.ly/j8EzgFC>); 4) Графіками захисту кваліфікаційних/дипломних робіт (проектів) та проведення державного екзамену ОС бакалавра заочної форми навчання (<https://cutt.ly/X8EzSct>). Також на сайті НАУ можна ознайомитися зі Статутом НАУ (<https://cutt.ly/o8Ez3Hl>), Доктриною розвитку НАУ (<https://cutt.ly/J8nHgZ9>), Стратегією розвитку НАУ до 2030 року (<https://cutt.ly/F8nGJSB>), Правилами внутрішнього розпорядку НАУ" (<https://cutt.ly/S8nGmpu>) тощо. Перелік всіх

документів ЗВО, пов'язаних з організацією освітнього процесу, систематизований в одному файлі, який теж є у загальному доступі на сайті НАУ (<https://cutt.ly/B8Exszr>). Представники фокус-групи здобувачів освіти підтвердили, що користуються сайтом НАУ для пошуку необхідної інформації, що стосується освітнього процесу. ЕГ робить висновок про вільний доступ до нормативних документів, що регулюють освітній процес в НАУ, та, в яких прописані права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, а рівень поінформованості учасників освітнього процесу підтверджує їхню обізнаність щодо способів пошуків, необхідних для задоволення потреб у додатковій інформації.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Відповідно до оприлюдненого на сайті НАУ “Положення про освітні програми НАУ” з метою залучення зацікавлених сторін до розробки та реалізації ОП не пізніше ніж за один місяць до чергового засідання Ради з якості проект опису ОП розміщується на офіційному вебсайті Університету в закладці «Забезпечення якості», а також на сайті факультету (інституту), кафедри, разом з публічним оголошенням щодо обговорення даного проекту, в якому зазначається електронна адреса гаранта освітньої програми та терміни подачі пропозицій (<https://cutt.ly/C8xVpJF>). На сайті НАУ у закладці “Проекти освітніх програм” представлені 5 тек з ОП за різними спеціальностями за різними роками (2019-2023 рр.). Супровідна інформація до проектів ОП на сайті НАУ складається з інформації про статус проекту (наприклад, на обговоренні чи затвердженій), пропозицій стейкхолдерів (прикріплених файлів), електронної адреси для пропозицій і кінцевого терміну подачі пропозицій до проекту (дедлайну). ЕГ констатує, що у теці “Проекти освітніх програм 2023” на момент проведення акредитації проект ОП “Підприємництво та бізнес-технології” бакалаврського рівня освіти за 2023 рік є відсутнім. Цей момент був пояснений з боку начальника навчально-методичного відділу (О.Г. Голубничий), який зазначив, що перегляд ОП відбувається на 3 рівнях: 1 рівень (стратегічний) – формується нова редакція ОП; 2 рівень – вносяться зміни до ОП відповідно до Наказу ректора (якщо це менше, ніж 25% змін від попереднього варіанту); 3 рівень – перегляд ОП на рівні вмісту. У 2022 році нові редакції ОП “Підприємництво та бізнес-технології” не формувалися, але в редакцію 2021 року було внесені зміни (відповідно Наказу ректора). За словами начальника відділу моніторингу якості вищої освіти (А.І. Гізун), останній проект ОП можна побачити у теці “Проекти освітніх програм 2021”, а у теці “Проекти освітніх програм 2022” – розміщений Проект наказу про внесення змін до ОП, а в теці “Проекти освітніх програм 2023” проекту ОП, яка акредитується, немає, адже зміни не вносилися. У теці “Проекти освітніх програм 2021” (<https://cutt.ly/K8cYBZb>) зі статусом “затверджено” і кінцевим строком подання пропозицій (10.03.2021 р.) розміщена ОП “Підприємництво та бізнес-технології” бакалаврського рівня освіти (<https://cutt.ly/A8EvaZX>), а не проект відповідної ОП. У теці “Проекти освітніх програм 2022” (<https://cutt.ly/28cUJxO>) зі статусом “затверджено” і кінцевим строком подання пропозицій (07.08.2022 р.) розміщений Проект Наказу про внесення змін у редакцію 2021 р. (<https://cutt.ly/I8Eve8E>). Для уможливлення вільного доступу стейкхолдерів до проекту ОП з метою громадського обговорення ЕГ рекомендує оприлюднювати проект ОП за поточний рік у відповідній теці “Проекти освітніх програм” за поточний рік.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На сайті НАУ в рубриці “Інформація щодо освітніх програм 2022” (<https://cutt.ly/K8cCAPU>) розміщена ОП “Підприємництво та бізнес-технології” затверджена Вченою радою Університету Протоколом № 3 від 24.03.2021 р. зі змінами, внесеними на підставі результатів перегляду ОП, відповідно до Наказу ректора від 31.08.2022 р. № 256 (<https://cutt.ly/J8Ev8bd>); на сайті факультету економіки та бізнес-адміністрування НАУ на сторінці кафедри економіки та бізнес-технологій у розділі “Освітні програми кафедри економіки та бізнес-технологій” (<https://cutt.ly/q8cV2Vr>) розміщені ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” 2021 (зі змінами) (<https://cutt.ly/t8Ebgme>), Навчальний план ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” 2021 (зі змінами) денної форми навчання (<https://cutt.ly/h8Ebcfn>), Навчальний план ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” 2021 (зі змінами) заочної форми навчання (<https://cutt.ly/88EbRPC>), інформація про гаранта (<https://cutt.ly/r8EbIps>), обов'язкові освітні компоненти за ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” (<https://cutt.ly/s8EbKNg>), вибіркові освітні компоненти за ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” на 2022-2023 н.р. (<https://cutt.ly/B8EnFaT>), вибіркові освітні компоненти за ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” на 2023-2024 н.р. (<https://cutt.ly/n8EnJiW>). У файлі “Обов'язкові освітні компоненти за ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” перелічуються всі обов'язкові освітні компоненти з посиланнями на відповідні силабуси (наприклад, силабус за ОК “Технології електронної торгівлі” (<https://cutt.ly/u8Eb6iv>) чи за ОК “Технічне регулювання” (<https://cutt.ly/48EnpnZ>)). У файлі “Вибіркові освітні компоненти за ОПП “Підприємництво та бізнес-технології” на 2022-2023 н.р. перелічуються вибіркові освітні компоненти з посиланнями на відповідні силабуси (наприклад, силабус за ВК “Економічна безпека бізнес-процесів” (<https://cutt.ly/o8Enbgb>) чи за ВК “Цифрові трансформації бізнес-середовища” (<https://cutt.ly/28EnUVc>)). ЕГ підсумовує, що оприлюднений обсяг інформації про ОП “Підприємництво та бізнес-технології” на сайті НАУ та на сайті факультету економіки та бізнес-адміністрування НАУ є достатнім для забезпечення можливості ознайомлення з вмістом, цілями, освітніми компонентами ОП як абітурієнтам, роботодавцям, так і іншим групам стейкхолдерів.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

На думку ЕГ, позитивною практикою в межах критерію 9 є подача інформаційного супроводу оприлюднення проєктів ОП загалом по університету. Зокрема, відвідувачі сайту НАУ, окрім проєкту ОП, можуть ознайомитися з такою інформацією про проєкт ОП як “Ступінь” (бакалавр, магістр, доктор філософії), “Статус” (на обговоренні, знято з розгляду, затверджено), “Пропозиції стейкхолдерів” (підкріплені файли відгуків стейкхолдерів), “Електронна адреса для пропозицій”, (електронна пошта із зазначенням контактної особи для комунікації), “Кінцевий термін подачі пропозицій до проєкту”. Тобто, користувачі сайту НАУ можуть робити висновок про актуальність внесення пропозицій до проєкту ОП через знання його статусу (має бути - “на обговоренні”) та розумінні скільки часу є для того, щоб подати свої рекомендації (зазначення дедлайну).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Слабкою стороною у межах критерію 9 ЕГ визнає відсутність проєкту ОП “Підприємництво та бізнес-технології” у теці “Проєкти освітніх програм 2023”, що є перешкодою для громадського обговорення майбутньої ОП з усіма, хто виявляє відповідний інтерес. Аналіз відповідних тек за 2021 і 2022 роки виявив, що документи розміщені у файлах, де мають бути проєкти ОП, містять саму ОП “Підприємництво та бізнес-технології” (тека “Проєкти освітніх програм 2021”) чи Проєкт Наказу про внесення змін у редакцію 2021 р. (тека “Проєкти освітніх програм 2022”). Відповідно ЕГ рекомендує: 1) щороку у теці “Проєкти освітніх програм за поточний рік” розміщувати проєкт ОП “Підприємництво та бізнес-технології” (поточного року) для уможливлення вільного доступу стейкхолдерів до проєкту ОП з метою громадського обговорення; 2) з огляду на те, що є загальноуніверситетський сайт НАУ й окремо сайт факультету економіки та бізнес-адміністрування НАУ дублювати аналогічну інформацію про проєкт майбутньої ОП і на факультетський сайт.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

ЕГ дійшла висновку, що ОП “Підприємництво та бізнес-технології” має достатній рівень узгодженості із якісними характеристиками за підкритеріями 9.1-9.3: правила і процедури, що регулюють права та обов’язки всіх учасників освітнього процесу в НАУ, є чіткими, зрозумілими, доступними та дотримуваними; ЗВО дотримується вимог щодо своєчасного та повного оприлюднення інформації про ОП, яка акредитується. Під час оцінювання для ЕГ вирішальними стали повна відповідність підкритеріям 9.1, 9.3 та часткова відповідність підкритерію 9.2 заданим вимогам, зумовлена відсутністю проєкту ОП “Підприємництво та бізнес-технології” у теці “Проєкти освітніх програм 2023” на офіційному сайті НАУ та на факультетському сайті ФЕБА. Загалом такий недолік не впливає на якість надання освітніх послуг, і може бути усунений протягом навчального року. Застосування цілісного підходу під час оцінювання виявлених фактів та їхнього контексту дозволило встановити, що освітня діяльність за ОП, що акредитується, загалом відповідає критерію 9.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад’юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад’юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Процедура проведення акредитаційної експертизи ОПП "Підприємництво та бізнес-технології" була належним чином забезпечена з боку ЗВО – Національного авіаційного університету. Організаційних порушень під час зустрічей з фокус-групами виявлено не було.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Георгіаді Неллі Георгіївна

Члени експертної групи

Побігун Сергій Андрійович

Клименко Світлана Михайлівна

Завалій Тетяна Олександрівна